

ПІШАЦА ГІСТОРЫЯ КРАЮ

САВЕЦКАЯ ДЗЯРЖАВА ПАСТАЯННА УДЗЯЛЯЕ вялікую увагу развіццю навукі. Пачварджэннем гэтага з'яўляюцца рашэнні XXV з'езду КПСС, што вызначылі перспектывы навуковых даследаванняў на бягучую пяцігодку.

КАМПАРТЫЯ І УРАД БЕЛАРУСКАЯ ССР ТАКСАМА ПАСТАВІЛІ НОВЫЯ ЗАДАЧЫ НА 1976—1980 ГАДЫ ПЕРАД ВУЧОНЫМІ РЭСПУБЛІКІ, У ТЫМ ЛІКУ І ПЕРАД ГІСТОРЫКАМІ АКАДЭМІІ НАВУК.

НЯШТАТНЫ КАРЭСПАНДЭНТ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» С. ПАРТАСЕНАК звярнуўся да дырэктара інстытута гісторыі АН БССР, ДОКТАРА ГІСТАРЫЧНЫХ НАВУК П. ПЕТРЫКАВА З ПРΟΣЬБАЙ ПАЗНАЕМІЦЬ ЧЫТАЧОУ З ТЫМ, НАД ЯКІМІ ПРАБЛЕМАМІ ПРАЦАВАЛІ ВУЧОНЫЯ ІНСТЫТУТА У МІНУЛАЯ ПЯЦІГОДЦЫ І ЯКІЯ НАВУКОВЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ АЖЫЦЛЯЮЦЬ ЗАРАЗ.

— Перш за ўсё неабходна каратка пазнаёміць чытачоў з некаторымі звесткамі аб нашай навуковай установе, — сказаў Пётр Петрыкаў. — Інстытут гісторыі Акадэміі навук БССР існуе 45 год. Але найбольш інтэнсіўнае развіццё ён атрымаў у пасляваенныя гады. Да 1950 года ў інстытуце працавала каля 30 навуковых супрацоўнікаў, цяпер калектыву налічвае звыш 100 навуковых супрацоўнікаў, у тым ліку 11 дактароў і 40 кандыдатаў навук. Сярод іх такія вядомыя вучоныя, як акадэмік АН БССР І. Краўчанка, члены-карэспандэнты АН БССР К. Шабуня і Н. Каменская, дактары гістарычных навук І. Марчанка, П. Селіванай, А. Залескі, Я. Карпачоў, П. Казлоўскі, З. Капыскі, В. Мясешка, кандыдаты навук Л. Пабаль, Э. Языковіч, Р. Кручок, В. Талстой і іншыя. Інстытут складаецца з сямі сектараў: археалогіі, дасавецкага грамадства, гісторыі Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва, гісторыі камуністычнага будаўніцтва, гісторыі замежных сацыялістычных краін, гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, сектара збору і публікацыі дакументаў і гістарычных мемуараў.

Навучэнцы Бабруйскага мастацкага вучылішча ў разьбярскай майстэрні. [Фотаакано пра гэта вучылішча глядзіце на 7-й стар.]

А зараз каратка аб навуковых даследаваннях. У асноўным яны сканцэнтраваны на вывучэнні гісторыі Беларусі са старажытных часоў да нашых дзён. У мінулым пяцігоддзі супрацоўнікі інстытута плённа працавалі над многімі фундаментальнымі даследаваннямі. Пералічыць усе выкананыя тэмы немагчыма, таму закрану толькі некаторыя з іх.

Важнейшым дасягненнем калектыву з'яўляецца выданне фундаментальнай абагульняючай працы «Гісторыя Беларус-

кай ССР» у пяці тамах. У ёй упершыню ў савецкай гісторыяграфіі найбольш поўна і глыбока асветлены гістарычны шлях беларускага народа з старажытных часоў да нашых дзён. У адпаведнасці з марксісцка-ленінскай метадалогіяй у працы пераканаўча паказана рашаючая роля працоўных мас, як галоўнай сілы гістарычнага працэсу.

Агульны аб'ём пяцітомніка складае 250 друкаваных аркушаў. У напісанні і рэдагаванні яго прымалі ўдзел вучоныя

шэрагу навуковых устаноў БССР, а таксама Інстытута гісторыі СССР Акадэміі навук СССР.

У галіне археалогіі вывучаюцца пытанні першабытнаабшчыннага ладу, яго разлажэння і ўзнікнення класавага грамадства на тэрыторыі Беларусі. Археалагічныя вышукі ўнеслі шмат новага ва ўяўленне аб гісторыі старажытнага часу. Ёсць падставы сцвярджаць, што на тэрыторыі Палесся чалавек жыў больш 10 тысяч год таму назад, а ў III тысячагод-

НОВЫЯ ЛАЙНЕРЫ, НОВЫЯ ЛІНІІ, НОВЫЯ АЭРАВАКЗАЛЫ...

[«Перспектывы крылатай галіны»]

Стар. 2—3

МЕСЦА ГЕРАІЧНАЙ БІТВАЎ ЗА МАГІЛЁУ

[«Буйніцкае поле»]

стар. 4—5

ЯК ВАР'ЯТЫ СТАНОВЯЦА ДЫСІДЭНТАМІ

[«Аўдыенцыя ў прарока»]

стар. 4, 6

ВУЧОНЫЯ ЗБІРАЮЦЬ ШЭДЭУРЫ ВУСНАЙ ПАЭЗІІ

[«Багаці беларускіх народа - паэтычных скарбаў»]

стар. 6

дзі да нашай эры насельніцтва Палесся ўжо займалася земляробствам. Атрыманы таксама новыя вынікі ў галіне вывучэння пытанняў першабытнаабшчынных адносін, у разуменні некаторых спрэчных поглядаў на этнічныя працэсы. Ёсць сведчання аб высокай матэрыяльнай культуры насельніцтва Беларусі напярэдадні раннефеадальнага часу.

Па гісторыі Беларусі феадальнай эпохі калектыву аўта-

[Заканчэнне на 4—5-й стар.]

ГРУЗЧЫКІ БОЛЬШ НЕ ПАТРЭБНЫ

Штогод прыкладна 30 тысяч беларускіх рабочых вызваляюцца ад цяжкай ручной працы. І хоць на некаторых прадпрыемствах, асабліва на дапаможных аперациях, працэнт некваліфікаванай працы яшчэ даволі значны, многія прафесіі, такія, напрыклад, як грузчык, становяцца рэдкімі. Як адбываецца гэты працэс?

Пачну з такога характэрнага прыкладу. На Брэсцкім домабудаўнічым камбінаце ўкаранілі арыгінальнае прыстасаванне для штаблелёўкі негрувасткіх панеляў. Ручной працай на гэтай нескладанай, але даволі цяжкай аперации раней былі заняты дзесяткі людзей. У выніку ўкаранення так званай «малой механізацыі» ўсе яны аказаліся без работы, але не пакінулі прадпрыемства. Домабудаўнічы камбінат нарошчвае выпуск прадукцыі. І ў той час якраз спатрэбілася павялічыць колькасць вадзіцеляў аўтакараў. Былыя грузчыкі прайшлі курсы перападрыхтоўкі і сталі працаваць на аўтакарах. На час вучобы ім захавалі ранейшую сярэднюю зарплату, а на новым месцы яны сталі зарабляць больш.

Якія тут вывады можна зрабіць? Першы і, бадай, галоўны — механізацыя вытворчасці і звязанае з ёй павышэнне прадукцыйнасці працы ў сацыялістычным грамадстве не вядзе да беспрацоўя. Нягледзячы на бурны рост савецкай эканомікі, беспрацоўя ў нашай краіне няма і ніколі не будзе, бо народная гаспадарка развіваецца па навукова абгрунтаванаму плану. У чалавека заўсёды ёсць цвёрдая ўпэўненасць, што ён не застанеца без заробку. Механізацыя з'яўляецца надзейным саюзнікам рабочага. Як бачна на прыкладзе грузчыкаў з Брэсцкага домабудаўнічага камбіната, іх праца стала і больш лёгкай, і вышэй аплочваемай. Відаць, і больш цікавай, таму што праца з прымяненнем механізмаў заўсёды патрабуе не толькі тэхнічнай, але і рознабаковай агульнай падрыхтоўкі. Цяпер большасць рабочых у Беларусі мае сярэднюю або вышэйшую адукацыю. Ясна, што такім людзям хочацца мець справу не з рыдлёўкай ці ручнай тачкай, а са складанымі механізмамі, перадавой тэхналогіяй. Таму ў рэспубліцы расшыраецца сетка прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, якія разам са складанай спецыяльнасцю даюць выпускнікам і поўную сярэднюю адукацыю. На кожным прадпрыемстве існуюць курсы і школы павышэння кваліфікацыі, прайсці якія можа кожны, хто жадае.

Такія высокакваліфікаваныя рабочыя здольны творча прааналізаваць стан спраў у сябе на вытворчасці і зрабіць многае для павышэння эфектыўнасці працы. Пры гэтым усе разумеюць: калі прадпрыемства павялічыць выпуск прадукцыі, павысіць яе якасць, то і больш адлічэнняў ад прыбытку застанеца непасрэдна ў распараджэнні рабочых. Яны пойдучь на далейшае паліяшэнне ўмоў працы, арганізацыю адпачынку, павышэнне заробтнай платы і на прэміяльныя надбаўкі.

Савецкі рабочы ніколі не выступае супраць рацыянальнага для вытворчасці новаўвядзення. Наадварот, ён усяляк гэтаму садзейнічае. У руху вынаходнікаў і рацыяналізатараў удзельнічае практычна кожны дзесяткі беларускі рабочы. І калі здараюцца нейкія перашкоды на шляху ўкаранення іх прапаноў, дабіваюцца ліквідацыі гэтага. Так, слесар-інструментальшчык мінскага завода «Тэрмапласт» М. Клябануў напісаў у рэспубліканскі навукова-вытворчы часопіс «Промышленность Белоруссии» пра няўважлівую адносіны тэхнічнага аддзела іх прадпрыемства да рабочых-рацыяналізатараў. У прыватнасці, ён адзначаў, што адно з яго новаўвядзенняў дае магчымасць значна павысіць прадукцыйнасць працы на штапоўцы дэталю і іх механічнай апрацоўцы, але з укараненнем прапаноў чамусьці марудзяць. Па пісьму рабочага былі прыняты неадкладныя меры.

Зарубежным чытачам, можа, не зусім зразумела: чаму рабочы думае аб удасканаленні тэхналогіі вытворчасці? Раз у выніку яго новаўвядзення павысіцца прадукцыйнасць працы, значыць, з цягам часу будзе павялічана і норма выпрацоўкі на данай аперации?

Часткова гэта сапраўды так. Прыкладна 80 працэнтаў прыросту выпуску прадукцыі ў СССР дасягаецца за кошт павышэння прадукцыйнасці працы. Але адбываецца гэта не шляхам інтэнсіфікацыі фізічных намаганняў людзей, а ў выніку пастаяннага ўдасканалення тэхналагічных працэсаў, укаранення новых метадаў арганізацыі працы, павышэння прафесійнага майстэрства рабочых.

Клопат аб працоўным чалавеку — галоўны клопат сацыялістычнага грамадства. І ўсё робіцца для таго, каб праца прыносіла людзям задавальненне, давала магчымасць добра зарабляць. А дасягнуць гэтага можна толькі шляхам авалодання сучаснай прафесіяй, высокай кваліфікацыяй.

Пётр СУДАКОУ.

СТАНОК З НОВАГА ПАКАЛЕННЯ

На Мінскім станкабудаўнічым заводзе імя Кастрычніцкай рэвалюцыі асвоена вытворчасць шматоперацыйных падоўжных фрэзерна-расточных станкоў.

Цяпер большасць дэталей у машынабудаванні апрацоўваецца ва ўмовах індывідуальнай або дробнасерыйнай вытворчасці. Як правіла, дэталі перадаюцца ад станка да станка, на кожным з якіх яна фрэзеруецца, расточваецца, шліфуецца і г. д. Траціцца шмат часу на ўстаноўку і замацаванне яе, перадачу з аднаго станка на другі. Асабліва складаная пры такой сістэме апрацоўка буйнагабарытных дэталей.

Для павышэння прадукцыйнасці працы канструктарскі калектыў завода распрацаваў прынцыпова новы тып падоўжнага шматоперацыйнага фрэзерна-расточнага станка. На ім дэталі і фрэзеруецца, і расточваецца, і свідруецца адразу з пяці адкрытых бакоў. Арыгінальная канструкцыя аграгата, яго аснашчанаць усімі відамі электронных сістэм лічбавага кіравання далі магчымасць амаль утрыць павялічыць магутнасць станка. Ён з'яўляецца базавым узорам цэлай гамы фрэзерна-расточных станкоў 30 мадыфікацый. Чатыры з іх ужо асвоены вытворчасцю.

Новая гама фрэзерна-расточных станкоў будзе ўдасканалвацца за кошт далейшага аснашчэння іх прыстасаваннямі электронна-вылічальнай тэхнікі, сістэмамі кіравання і сродкамі аўтаматычнай змены інструментаў. Яны знойдуць шырокае выкарыстанне ў народнай гаспадарцы краіны, у тым ліку ў аўтаматызаваных комплексах металаапрацоўчага абсталявання.

АМБУЛАТОРЫІ У ВЕСКАХ

Урачэбная амбулаторыя з зубным, педыятрычным і іншымі кабінетамі адкрыта ў вёсцы Мінойты Лідскага раёна. Новая ўстанова аховы здароўя аснашчана сучаснай апаратурай і абсталяваннем.

У бліжэйшы час новыя амбулаторыі і фельчарска-акушэрскія пункты будуць адкрыты яшчэ ў трох вёсках раёна.

АўТАМАБІЛЬ ВА ўзнагароду

Трэцяя палыводчая брыгада, якую шмат гадоў узначальвае кавалер ордэна Леніна Пётр Монід, — перадавая не толькі ў калгасе «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна, але і ў раёне. Летась, напрыклад, у сярэднім з кожнага гектара хлебаробы сабралі амаль па сорок чатыры цэнтнеры збожжавых і больш як трыста цэнтнераў бульбы.

Брыгада некалькі гадоў запар з'яўляецца ўдзельніцай Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР. Не раз яна за высокія паказчыкі ўзнагароджвалася дыпламамі Выстаўкі, а многія перадавікі — медалямі.

І вось нядаўна за выдатныя поспехі ў павышэн-

Капусту, памідоры, агуркі, буракі, моркву, бульбу вырошчваюць у саўгасе «Брэсцкі» Брэсцкага раёна. Сёлета пад гароднінай у гаспадарцы занята 97 гектараў. З кожнага намячаецца атрымаць яе ў сярэднім па 236 цэнтнераў.
НА ЗДЫМКУ: абгонка ранняй бульбы.

Фота Э. КАБЯКА.

ні ўраджайнасці збожжавых і бульбы камітэт ВДНГ СССР ўзнагародзіў кіраўніка брыгады Моніда легкавым аўтамабілем «Масквіч».

ДЛЯ ГАСЦЕЙ
БЯРОЗАЎКІ
Многа гасцей прыяз-

джае ў рабочы пасёлак Бярозаўка Лідскага раёна. Зараз гэты гарадок шклянозавода «Нёман» мае магчымасць добра прыняць прыезджых. Нядаўна тут здадзены ў эксплуатацыю гасцініца і рэстаран «Крышталь».

ПЕРСПЕКТЫВЫ КРЫЛАТАЙ ГАЛІНЫ

Пасажыраабарот паветранага транспарту ў СССР за гады дзесятай пяцігодкі (1976—1980 гг.) павялічыцца ў 1,3 раза.

Якія зручнасці абяцае пасажырам гэта павелічэнне і што павінны зрабіць у бліжэйшы час работнікі грамадзянскай авіяцыі Беларусі! Аб гэтым у гутарцы з журналістам Мікалаем ІНІНЫМ расказвае намеснік начальніка Беларускага ўпраўлення грамадзянскай авіяцыі Генадзь ЦЕМНІКАЎ.

Перш за ўсё, крыху гісторыі.

...7 лістапада 1933 года ў азнаменаванне 16-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ва ўрачыскай абстаноўцы адбылося адкрыццё Мінскага аэрапорта. А ранней вясной наступнага года ў першай паветранай гавані рэспублікі прызымлілася звяно лёгкіх самалётаў ПО-2, якія належалі Смаленскаму авіяпадраздзяленню народнагаспадарчага прымянення. Гэта і паклала пачатак развіццю грамадзянскай авіяцыі ў Беларусі.

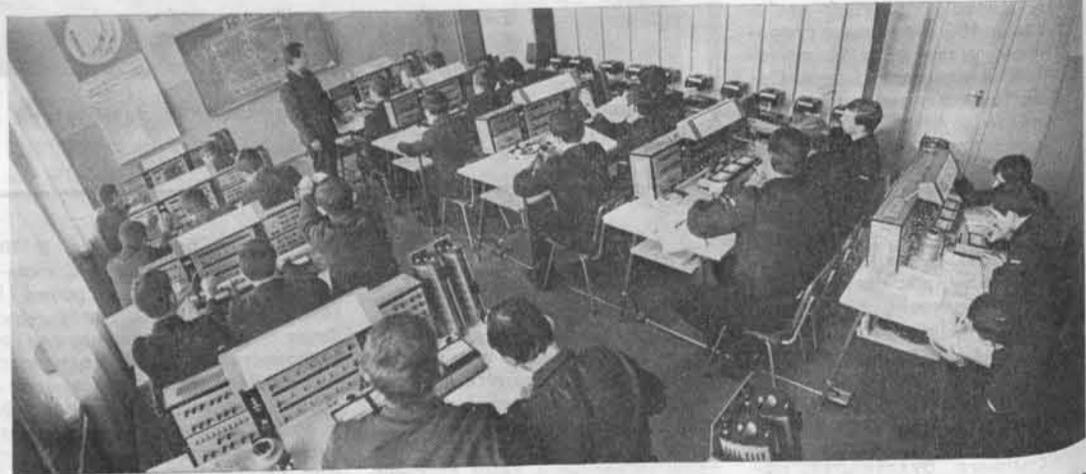
У сакавіку 1973 года ў мінскім аэрапорце ўпершыню зрабіў пасадку навейшы пасажырскі турбарэактыўны самалёт ТУ-134. З гэтага часу камфартабельныя паветраныя лайнеры такога тыпу пачалі выконваць рэгулярныя рэйсы на авіялініях паміж Мінскам і Сочы, Сімферопалем, Мурманскам і іншымі гарадамі краіны.

Дзве даты, дзве падзеі. Іх раздзяляюць сорок гадоў. Тым не менш, яны абедзве займаюць асобае месца ў працоўным летапісе Беларусі. Паміж імі ўмясцілася ўся гісторыя станаўлення грамадзянскай авіяцыі ў рэспубліцы.

Асабліва бурнае яе развіццё прыпала на гады мінулай, дзесятай пяцігодкі. Разам з ТУ-134 парк крылатых пасажырскіх машын нашага ўпраўлення папоўніўся яшчэ адным тыпам новых паветраных караблёў. У неба рэспублікі ўзняўся рэактыўны самалёт ЯК-40. Ён выдатна зарэкамендаваў сябе на мясцовых паветраных лініях. ЯК-40 таксама атрымаў добрыя водгукі зарубежных спецыялістаў і ўжо выкарыстоўваецца

авіякампаніямі сацыялістычных дзяржаў, а таксама Італіі, Сірыі, Замбіі, Афганістана і шэрагу іншых краін.

Укараненне сучаснай паветранай тэхнікі і наземнага абсталявання ў спалучэнні з пастаянна растучым майстэрствам нашых авіятараў стала прычынай поспехаў калектыву Беларускага ўпраўлення грамадзянскай авіяцыі ў мінулай пяцігодцы. За гады пяцігодкі адкрыліся палёты па 19 новых паветраных лініях саюзнага і мясцовага значэння. Быў уведзены ў эксплуатацыю новы аэрадром у Магілёве, шэраг аэрапортаў мясцовых паветраных ліній, а таксама 82 аэрадромы са штучным пакрыццём для сельскагаспадарчай авіяцыі. Нашы авіятары перавезлі 8 мільёнаў 353 тысячы чалавек, 121,9 тысячы тон народнагаспадарчых грузаў і ўнеслі ў глебу авіяцыйным спосабам мінеральныя і арганічныя ўгнаенні на плошчы 12,6 мільёна гектараў. Дарэчы сказаць, наша краіна займае першае месца ў свеце па выкарыстанню авіяцыі ў сельскай гаспадарцы. У гэтай пяцігодцы лётчыкі аэра-

Мінскае авіяцыйнае тэхнічнае вучылішча — першае ў нашай рэспубліцы. Зараз у ім навучаецца 250 юнакоў з розных куткоў краіны. Яны асвойваюць прафесію тэхнікаў па абслугоўванню і эксплуатацыі радыёабсталявання і электрапрыбораў самалётаў. Да паслуг курсантаў — добра абсталяваныя дапаможнікамі класы, бібліятэкі, кіна-канцэртная і спартыўная залы, адкрытыя пляцоўкі з ігравымі і лёгкаатлетчнымі сектарамі, добраўпарадкаваныя інтэрнаты.
НА ЗДЫМКУ: заняткі ў лабараторыі электратэхнікі і электравымярэнняў.

Фота Ч. МЕЗІНА.

**I АДПАЧЫНАК,
I ПРАЦА**

Лагеры працы і адпачынку створаны для вучняў у Ленінскай, Крыўлянскай, Азяцкай сярэдняй, Сяхновіцкай, Мацівіцкай і Старасельскай васьмігадовых школах Жабінкаўскага раёна.

У дні летніх канікул школьнікі дапамогуць працаўнікам мясцовых калгасаў даглядаць за пасавамі, убіраць ураджай, зрабіць экскурсіі па месцах баявой і працоўнай славы савецкага народа.

**БУДЗЕ
ЭТНАГРАФІЧНЫ
МУЗЕЙ**

У вёсцы Кракотка Слонімскага раёна ствараецца сельска-этнаграфічны музей. Ён будзе размешчаны ў былым будынку старэйшай у рэспубліцы сельскай бібліятэкі, якая адзначыла сёлета сваё пяцідзясяцігоддзе.

Ужо сабраны першыя экспанаты для новага музея. У ліку іх — драўляная барана, ступа, жорны, сямка, свідзільнік-газоўка, гліняны посуд і іншыя рэчы сялянскага побыту дасавецкага перыяду.

Будынак, адведзены пад этнаграфічны музей, будзе рэканструяваны. Знешне і ўнутры ён набудзе выгляд старой беларускай хаткі.

Над эскізамі гэтай перабудовы працавалі мясцовыя мастакі.

рабудовы працавалі мясцовыя мастакі.

УСТАНЕ ЛЕС СЦЯНОЮ

Звыш пяцісот гектараў сасны, дуба і іншых парод дрэў высаджаны ў гэтым годзе работнікамі Нараўлянскага лесгаса.

Сёлетняй вясной маладыя дрэўцы сталі навасеўламі на некалі непраддатных лясах і дрэнных землях у пойме ракі Славачна. Кожны дзень лесакультурныя званні высаджваюць да 35 гектараў маладога лесу. Прайдучы гады, і зялёныя палосы перагародзяць шляхам бурам, упрыгожаць тутэйшую зямлю.

РЭХА ВАЙНЫ

Трыццаць тры гады працягалі ў зямлі боепрыпасы, выяўленыя нядаўна непадалёк ад чыгуначнага вакзала ў Буда-Кашалёве. Пасля таго, як непадалёк ад будынка вакзала знеслі старыя склады, пры разраўноўванні пляцоўкі нажом бульдозера былі вывернуты з зямлі снарады і міны.

Высветлілася, што на гэтым месцы акупанты часова хавалі грузы, якія прыбывалі па чыгунцы. Пры паспешлівых уцёках, выкліканых наступленнем савецкіх войск у раёне Жлобіна, фашыстам было ўжо не да снарадаў.

Снарады і міны вывезены ў бяспечнае месца і там аблішходжаны.

Флоту апрацуюць з паветра звыш 430 мільёнаў гектараў сельгасугоддзяў. 14 мільёнаў 190 тысяч гектараў з іх апрацуюць лётчыкі Беларускага ўпраўлення. Для больш аператыўнага выкарыстання авіяцыі для патрэб сяла ў 10-й пяцігодцы будзе пабудавана яшчэ 100 ўзлётна-пасадкавых палос для лёгкамагаторных самалётаў АН-2.

Працоўныя поспехі нашых авіятараў у мінулай пяцігодцы сталі добрым фундаментам для выканання задач, пастаўленых XXV з'ездам КПСС у дзятнай пяцігодцы. Галоўныя з іх для нас — далейшае паляпшэнне абслугоўвання пасажыраў, павышэнне бяспекі палётаў, больш шырокае выкарыстанне авіяцыі для патрэб народнай гаспадаркі.

Нярэдка ў асяроддзі работнікаў грамадзянскай авіяцыі даводзіцца чуць, што палёт пачынаецца на зямлі. Заўважу — гэты выраз вельмі дакладна перадае асаблівасці нашай службы. Працаўнікі аэрапортаў Беларусі імкнуцца акружыць пасажыраў клопатам, выклікаючы цікавасць да падарожжа яшчэ на зямлі.

З першага сакавіка гэтага года ва ўсіх агенцтвах упраўлення арганізавана камплектацыя рэйсаў і папярэдні продаж авіябілетаў за пятнаццаць сутак. Расшырана сетка кас па продажу авіябілетаў у Мінску, Брэсце, Магілёве і іншых гарадах рэспублікі.

У недалёкім будучым адкрыюцца палёты па чатырнаццаці новых павятраных лініях саюзнага і мясцовага значэння. Мінскі аэрапорт, які цяпер мае новы сучасны пасажырскі павільён, расшырыць сетку міжнародных павятраных ліній. Гэта задача паспяхова вырашаецца. У пачатку мая самалёты Беларускага ўпраўлення адкрылі новы турыстычны рэйс Мінск—Мілан. Сталіца Беларусі з'яўляецца цяпер адной з буйных міжнародных павятраных гаваней краіны. Самалёты з эмблемай Аэрафлоту і авіякампаніі ГДР «Інтерфлюг» у летнія месяцы абменьваюцца міжнароднымі рэйсамі. І сёлета, пачынаючы з 1 чэрвеня, самалёты TU-134А чатыры разы ў тыдзень робяць палёты з мінскага аэрапорта ў Берлін, авіятары ГДР прылятаюць тры разы ў тыдзень.

Пачынаючы з гэтага года,

для перавозкі замежных груп з Мінска ў курортныя гарады поўдня нашай краіны прадуладжаны рэйсы на Сочы, Мінеральныя Воды і Сімферопаль.

Вялікае развіццё за гады дзятнай пяцігодкі атрымаюць мясцовыя павятраныя лініі. Сёлета будзе прадоўжана будаўніцтва новых комплексаў аэрапортаў у Брэсце, Віцебску, пачнецца будаўніцтва новага аэрапорта ў Гродна, што даць магчымасць прызямляцца там рэактыўным самалётам TU-134 і TU-124. Абласныя цэнтры рэспублікі зьяжа прамы павятраны мост з многімі гарадамі нашай краіны. Напрыклад, у Гомелі адкрыюцца авіялініі ў Анапу, Пензу, Уфу, Сярдлоўск, Вільнюс, Стаўрапаль. З Мінска TU-134 будуць рабіць палёты ў такія гарады, як Краснаярск, Чарапавец, Крывы Рог, Бярдзянск, Ульянаўск, Петразавадск, Сыктывікар.

У выніку з'яўлення новых самалётаў аб'ём перавозак на іх за пяць гадоў узрасце ў 2,5—5 разоў. А да канца пяцігодкі наш парк крылатых машын папоўніцца яшчэ адным новым тыпам турбарэактыўнага мнагамеснага пасажырскага самалёта — ЯК-42.

Такім чынам да 1980 года авіятары рэспублікі перавязучць на самалётах 10 мільёнаў 420 тысяч пасажыраў, каля 130 тысяч тон народнагаспадарчых і больш як 13 тысяч тон паштовых грузаў.

Асаблівым этапам у развіцці грамадзянскай авіяцыі ў Беларусі з'яўляецца пачатак будаўніцтва сучаснага комплексу міжнароднага аэрапорта ў сталіцы рэспублікі. Ён размесціцца недалёка ад Мінска на плошчы ў 750 гектараў. У яго ўвойдуць чатырохпавярховы будынак аэравакзала, гасцініца для пасажыраў і прафілакторый для лётнага саставу, службова-тэхнічная тэрыторыя, узлётна-пасадкавая паласа.

Новы аэрапорт будзе аснашчаны самымі перадавымі тэхнічнымі сродкамі. Праектам прадуладжана раздзельнае абслугоўванне ўнутраных і міжнародных рэйсаў. Пасажыры з горада будуць дастаўляцца непасрэдна да трапа самалёта.

Новы аэрапорт будзе адпавядаць самым высокім міжнародным патрабаванням і стандартам.

НЕХВАТКИ СЫРЬЯ И ЭНЕРГИИ НЕ БУДЕТ

Наша страна располагает огромными запасами природного топлива, что является прочной базой для уверенного подъёма экономики. У нас нет и не может быть энергетического кризиса и тем более экономической катастрофы, связанной с истощением энергоресурсов. Но многие вопросы развития топливно-экономического комплекса актуальны и для СССР. Мы первыми построили атомную электростанцию (1954 г.), наши ученые — лидеры поиска новых источников энергии, например термоядерного синтеза.

Если говорить о перспективах на 20—30 лет, то основу советского топливно-энергетического комплекса по-прежнему будут составлять традиционные нефть, газ и твердые топлива, в первую очередь уголь.

В этом перечне ресурсов отсутствуют такие источники, как энергия рек и атомного ядра, развитию которых в нашей стране также уделяется серьезное внимание. Например, в десятой пятилетке из 67—70 миллионов киловатт новых мощностей электростанций на долю атомных придется 13—15 миллионов киловатт. Но все же в рассматриваемый период их роль сохранится как вспомогательная.

В 1975 году в СССР впервые годовая выработка электроэнергии превысила триллион киловатт-часов. Добыто 289 миллиардов кубических метров газа, 491 миллион тонн нефти (с газовым конденсатом), 701 миллион тонн угля. В 1980 году планируется дать 1340—1380 миллиардов киловатт-часов электроэнергии, извлечь из недр 400—435 миллиардов кубометров газа, 620—640 миллионов тонн нефти, 790—810 миллионов тонн угля.

Сейчас в стране происходит смещение центров снабжения энергоресурсами на восток. В десятой пятилетии восточные районы страны должны дать весь прирост добычи нефти и газа, более 90 процентов угля. Из старых, традиционных районов европейской части лишь Донецкий угольный бассейн, и то на период не более десяти лет, способен дать прибавку.

Но восточные районы страны настолько же богаты сырьевыми запасами, насколько и труднодоступны. Нефтяные провинции Западной Сибири находятся буквально под «морем» болот.

За минувшие пять лет на развитие Западной Сибири было ассигновано 11 миллиардов рублей. Один километр автомобильной дороги или трубопроводной трассы обходится здесь в пределах миллиона рублей. Сибирские нефтепромыслы оборудуются по последнему слову техники: управление некоторыми из них будет вестись с расстояния в сотни километров. Строятся города и рабочие поселки, жилые здания, которые стоят вдвое дороже, чем в обжитых районах.

Мы начали освоение крупнейших в мире угольных месторождений, разрабатываемых открытым способом, — Экибастузского в Казахстане и Канско-Ачинского в Сибири. Но от первого из них до центра страны 2400 километров, а от второго — 4000. Еще восточнее находятся коксующиеся угли Южно-Якутского района, ускоренное развитие которого также входит в планы десятой пятилетки.

В перспективе именно эти районы, особенно Канско-Ачинские залежи, станут основными поставщиками энергоресурсов, бу-

дут играть главную роль в энергетике и топливном балансе страны. Там будут сформированы мощные топливно-энергетические комплексы — блоки тепловых электростанций с перерабатывающими заводами, индустриальные центры, транспортные артерии.

Таким образом, Советскому Союзу не угрожает нехватка химического топлива на обозримый период времени. Озабоченность вызывает другая проблема. Топливо-энергетический комплекс страны становится все более капиталоемким и трудоёмким. По нашим расчетам, к 1990 году более чем в два раза возрастет ежегодная потребность в энергоресурсах. За этот период на нужды народного хозяйства понадобится порядка 40 миллиардов тонн условного топлива.

Нет сомнения, что и в дальнейшем потребности в энергоресурсах будут расти. Значит, все больше материальных и трудовых затрат будут вбираться отрасли, работающие на этот комплекс. Возникает серьезная проблема: как при росте относительной стоимости энергоресурсов и уже ощущаемом дефиците рабочих рук сохранить высокие устойчивые темпы развития экономики?

Есть два способа борьбы с замедлением темпов развития экономики при плановом ведении хозяйства. Это, с одной стороны, ускоренный рост производительности труда в топливно-энергетическом комплексе, а с другой — поиск новых, более дешевых видов и источников энергии. В СССР и ряде других развитых стран такой поиск сейчас ведется и по многим направлениям достаточно интенсивно.

Но основная задача — ускоренно повышать производительность труда на всех этапах топливно-энергетического комплекса — добычи, переработки и транспортировки энергоресурсов. В угольной промышленности это будет ставка на разрезы открытой разработки, внедрение в шахтах высокопроизводительного оборудования и прогрессивной технологии вплоть до безлюдной выемки ископаемых. Технология добычи проста, но вот перевозка...

В натуральном виде этот уголь вообще трудно транспортировать на дальние расстояния — большая влажность. Но путем простейшей переработки из него можно получить высококачественные твердые и жидкие продукты: пылевидный коксик, бездымные брикеты, высококалорийный газ, мазут.

Экономически самым выгодным (по капиталовложениям) оказался способ энерготехнологической переработки угля высокоскоростным пиролизом (термическим разложением) на местных комбинатах и транспортировки полученных продуктов по трубопроводам. Способ хорош и тем, что он полностью исключает загрязнение атмосферы. Кроме того, переработка углей на энерготехнологических комбинатах обеспечивает производство необходимого количества электроэнергии и расширяет сырьевую базу химической индустрии.

Зиновий ЧУХАНОВ,
член-корреспондент
Академии наук
СССР.
АПН.

Карпусы Гомельской станцыі тэхнічнага абслугоўвання аўтамабіляў размясціліся ўздоўж дарогі на Кіеві. На 25 пастах абслугоўвання аўтамабілі мыюць, сушаць, змазваюць і рэгулююць. На станцыі ёсць пост дыягнастычнай праверкі, абсталяванне якога дазваляе вызначыць найменшыя адхіленні ад нормы ў любой сістэме аўтамабіля.

НА ЗДЫМКАХ: Гомельская станцыя тэхнічнага абслугоўвання аўтамабіляў; дыягнастычную праверку аўтамабіля робіць Уладзімір САГАЙДАКОЎСКІ; у корпусе абслугоўвання.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

Гомель. Прывакзальная плошча.

Фота Ч. МЕЗІНА.

ПРАРОК не прымае савецкіх журналістаў. Згодзен сустрацца толькі з прадстаўніком заходняй прэсы.

— А вы, доктар, далажыце: Дэвід Гольдэншцюкер, карэспандэнт «Дэйлі брэх».

Доктар далажыў. І вось Дэвід шпарыць у напрамку «рэзідэнцыі». На калідоры адна дама ў белым шэпча другой даме ў белым: «Мама родная! Пра яго ўжо пранохалі амерыканцы!» Наталырае вуха карэспандэнта ловіць гэты шэпт. І Дэвід думае: «А то як жа! На такую здабычу ў нас тонкі нюх».

Уладзімір БЯГУН

АУДЫЕНЦЫЯ У ПРАРОКА

ФЕЛЬЕТОН

Далкатна стукіць у дзверы.

— Уваходзьце!

— Хау ду ю ду, сэр! Рад вітаць вас ад імя ўсяго вольнага свету. Дэвід Гольдэншцюкер, карэспандэнт...

— Тс-с-с! Мы пад наглядом ЦШЭЙ...

— Што вы, што вы!.. М-м... карэспандэнт трохі бянтэжыцца, бо не ведае імя прарока. Той здагадваецца:

— Іярэмія другі.

— Што вы, пан Іярэмія! Мой візіт узгоднен з уладамі. За маёй паездкай у гэту краіну сочаць абедзве палаты кангрэса.

Прарок цярэбіць нервовымі пальцамі раскудлачаную бараду і патроху супакойваецца. Хрысціць лоб гасця і спрытна піхае яму ў кішэню скрутак паперы.

— Маё вучэнне. Апублікуйце на Захадзе.

У пасланніках абедзвюх палат сэрца ад радасці затрапятала, як барані хвост. І ён адразу прарок:

— О кей! Гарантую дзесяць мільёнаў экзэмпляраў у выдавецтве «Паблішн офіс оф графаманз». На трыццаці мовах! Ганарар — у швейцарскі банк.

І гутарка пацякла ў русле поўнага ўзаемаразумення і найгарадэйшай дружбы.

— Спадзяюся, містэр Гольдэншцюкер, вы не паверылі ў афіцыйную версію аб прычынах майго зняволення?

— Ноў, сэр! Я веру толькі ў госпада бога...

У глыбіні прарокавых кудлаў, дзе знаходзіцца вусны, успыхнула радасная ўсмішка.

—...і ў прыцыпы заходняй дэмакратыі. Згодна з імі Аб'яднаны камітэт па правах псіхадумаючых у СССР стварыў Усеамерыканскую асацыяцыю за свабоду выезду прарока ў вольны свет.

— Памажы ім, божа! А

што яшчэ робіцца дзеля маёй абароны, шаноўны містэр Гольдэншцюкер?

— Галадоўка пратэсту перад гмахам ААН. Трыста прадстаўнікоў Амерыкана-Ізраільскай лігі за пагалоўнае абразанне савецкіх яўрэяў вось ужо тыдзень макавай рэчкі ў роце не мелі.

— Я ім пашлю манну нябесную.

— Нобелеўскі камітэт рашыў адзначыць вашы прапаведзі прэміяй міру. Арганізацыя «Цырульнікі краін НАТО — супраць камунізму» адчаканіла медаль з адбіткам вашай барады і подпісам: «Адпусці прарока майго!» А на конкурсе самых папулярных

чыць на кірмаш. Там мне скруцілі рукі і прывезлі сюды...

Дэвід запісваў кожнае слова так імпатна, што ад блакнота аж дым курэў. Дэвід дрыжэў ад шчасця, ён ужо бачыў задаволены твар шэф-рэдактара, ён уяўляў, як абедзве палаты кангрэса прымаюць гнеўныя рэзалюцыі пратэсту, ён адчуваў, як барада Іярэміі няўхільна ператвараецца ў прэмію Пулітцэра.

— І тады, дарогі містэр Гольдэншцюкер, я напісаў: «Адпусціце на Захад, дзе бог жыве...»

— Падалі заяву на выезд?

— Ісцінна!

— І што яны?

мысліцеляў стагоддзя мы паставілі ваша імя побач з імямі Бен-Гурыёна, Салжанычна і Нгуен Као Кі.

— Ласка мая будзе з вамі ў гадзіну страшнага суда.

Тут амерыканец шчыра падзякаваў Іярэмію II. І падкачыўся да яго з гэтым пытаннем:

— Вы пачалі прарочыць даўно?

— Нядаўна, сын мой. Быў я звычайным, як у нас гавораць, савецкім чалавекам. У царкву не хадзіў, з прапаведзямі не выступаў. А прарокам стаў, як жонка пыльным мяшком ударыла.

— Грэшніца!

— О не, сын мой! Святая жанчына! Яе руку ўсявышні падняў. На мяне сышла вялікая радасць і боская блгадаць.

Містэр Дэвід злёгка паморшчыўся: пыльны мяшок не пасаваў нават для «Дэйлі брэх». І, як тапелец за саломінку, уцяпіўся за наступнае пытанне:

— Камуністы вас пачалі праследаваць?

— Ісцінна гаворыш, сын мой! — пацвердзіў здагадку прарок. — Пракуратар у абліччы доктара выклікаў мяне на допыт. Пытаў, антыхрыст, ці п'ю, чым хварэў у дзяцінстве, ці білі мяне па галаве цяжкімі прадметамі. Стукаў малатком па каленях, прымушаў ашчэрыць зубы і растапырыць пальцы. Раіў не думаць пра Армагедон.

— Ай-ай! Камуністы, вядома, прымянілі супраць вас насілле...

— О, містэр Гольдэншцюкер! Яны цягалі мяне ў пракуратуру незлічоную колькасць раз. І я зразумеў, што перада мной не доктар Панцялееў, а сам Понцій Пілат у белым халаце. Тады я ўцёк ад пракуратара і пабег праро-

— Ні за што!

— А вы?

— А я: на Захад, толькі на Захад! Там мне дадуць мікрафон і кафедру ў Гарвардзе. Там я павярну на шлях ісціны аблуднае чалавецтва. І разаслаў я свае пасланні папе рымскаму, далай-ламе, галоўнаму рабіну Шлэме Гарэну і майму лепшаму сябру прароку Магамету. Не пускаюць!

Пасля гэтага клічніка спрытны карэспандэнт імгненна ператварыўся ў хітрага дыпламата.

— Свяцейшы! — здалёк пачаў ён. — На Захадзе сваіх прарокаў процьма. Канкурэнцыя між імі... Дэвальвацыя ідэй. А тут на ўсёў усходні блок — вы адзін. Гігант думкі! Глыбал!

— «Но нет пророка в своем отечестве», — слухна заўважыла барада, пацвердзіўшы тэзіс з доктарскай дысертацыі Панцялеева-Понція, што Іярэмія другі і Напалеон семнаццаціга падчас могуць зусім разумна ацэньваць рэчаіснасць.

— Ужэ ёсць! Будзе! — зашпешы са злосцю Дэвід. — На якое ліха існуюць радыёстанцыі і газеты?! Голас прарока разнясе па свету «Голас Амерыкі». Мільён долараў за кожную прапаведзь! Пасылайце жонку Алену ў Статгольм па грошы! Толькі возьміце назад заяву. Не пакідайце грэшных атэістаў у адзіноцтве. Вы іх пастух, яны — вашы авечкі.

— Але ж муні, муні! Понцій Пілатавіч у халаце...

— Усе прарокі мучыліся, — націснуў мацней дыпламат. — Будзьце вялікамучанікам! Няўжо вы, самы мудры чалавек, не разумееце, што ў гэ-

(Заканчэнне на 6-й стар.)

БУЙНІЦКАЕ ПОЛЕ

35 ГОД З ПАЧАТКУ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

На шырокім прасторы, як акінуць вокам, расцілаецца жытняе поле. Кругом цішыня. Толькі з блакіту ранішняга неба даносяцца спевы жаўрукоў.

Па ўскраі поля імчыць-раскручваецца роўная гладкая стужка шашы з Магілёва на Бабруйск. Дарога з абодвух бакоў абсаджана маладымі бярозамі, таполямі, акацыямі. Насупраць старажытнай вёскі Буйнічы, наўзбоч шашы, узвышаецца глыба граніту. На яе адпаліраваным баку высечана:

«Тут у суровыя дні 1941 года бяспрыкладную стойкасць праявілі байцы 388 стралковага палка 172 стралковай дывізіі і апалчэнцы горада Магілёва, знішчыўшы за адзін толькі дзень 12 ліпеня 1941 года 39 фашысцкіх танкаў».

Сюды, на Буйніцкае поле, часта зязджаюць турысты. Пачытаюць надпіс на гранітнай глыбе, пастаяць моўчкі і накіроўваюцца ўбок ад дарогі, туды, дзе віднеецца абеліск, — там брацкая магіла загінуўшых абаронцаў горада. Цікаўныя падарожнікі паслухаюць спісала тлумачэнне гіда, пакладуць ля падножжа помніка кветкі і, задумёныя, вернуцца да сваіх аўтобусаў.

— Між іншым, — скажа на хаду гід, — у канцы XVI стагоддзя менавіта тут, на Буйніцкім полі, адбыўся бой паўстанцаў Севярына Налівайкі, якога падтрымалі жыхары Магілёва, з войскамі феадальнай шляхты. А ў ліпені 1812 года тут па суседству, ля вёскі Салтанаўка, біўся корпус рускіх войск генерала Раеўскага з французскімі войскамі напалеонаўскага маршала Даву...

Разам з маім старым знаёмым, земляком, жыхаром Магілёва Сцяпанам Жураўскім мы блукаем па наваколлі прыгараднай вёскі Буйнічы. Сцяпана займаюць успаміны пра тутэйшыя падзеі 1941 года, уздольнікам якіх яму давялося быць. Да вайны С. Жураўскі працаваў на фабрыцы штучнага валакна імя Куйбышава, а з пачаткам вайны пайшоў добра-

ахвотнікам у батальён апалчэнцаў. Так ён трапіў на ратнае Буйніцкае поле.

— А помніш, як мы з табой на гэтым полі дапамагалі рабочым Буйніцкага саўгаса капачь бульбу і збіраць гародніну? — нагадаў я Сцяпану. — Было гэта, здаецца, у 1933 годзе.

— Фабзайцамі нас тады называлі, — засмяяўся Сцяпан, — вучыліся ў школе фабрычна-заводскага вучнёўства.

Успомнілася нам, як на Дняпры лавілі рыбу вудамі, як хадзілі ў арэхі ў велізарны роў, заросшы арэшнікам. Роў пачынаецца амаль каля шашы і цягнецца па-за хатамі Буйнічы да Дняпра, разразаючы высокія правы бераг ракі.

— Тут пачынаўся і супрацьтанкавы роў, — кажа Сцяпан, — ён як бы працягваў роў натуральны. Рассякаў поперак шашы і цягнуўся паўкругам да вёскі Цішоўка і Казіміраўка, далей перасякаў другую шашу — Магілёў — Мінск і, агінаючы вёскі Старое Пашкава і Палькавічы, даходзіў да Дняпра з супроцьлеглага боку горада. За ровам фронтам на паўднёвы захад і захад цягнуліся суцэльныя лініі акапаў і траншэй поўнага профілю, бліндажоў, агнявыя пазіцыі артылерыстаў.

Магілёў абараняла 172-я стралковая дывізія. У дапамогу ёй было створана 14 батальёнаў апалчэнцаў. Участак ад Буйнічы да Цішоўкі займаў 388-ы стралковы полк і апалчэнскі батальён з фабрыкі імя Куйбышава. Падтрымліваў 340-ы артполк. Наступалі на іх з боку Бабруйска 3-я і 4-я танкавыя дывізіі 24-га танкавага корпуса войск Гудэрыяна і мотапяхота.

— А ў нас не было тады ніводнага танка, і авіяцыі было вельмі мала, — кажа Сцяпан Іванавіч, і яго маршчыністы твар становіцца задумёным.

Праўда, наконт танкаў не зусім так, бо потым у час баёў мы захапілі некалькі спраўных трафейных машын...

— Раскажы, што помніш пра

ПІШАЦА ГІСТОРЫЯ КРАЮ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

раў распрацаваў буйную тэму «Беларусь у складзе Вялікага княства Літоўскага (XIII—XVI ст.)», якая мае важнае навуковае і грамадска-палітычнае значэнне. Галоўны вывад, які вызыкае з аб'ектыўнага аналізу даследавання, заключаецца ў тым, што беларускае насельніцтва, адыгрываючы важную ролю ў эканоміцы і культуры княства, у цэлым займала палітычна падначаленае становішча ў ім. Кіруючая роля ў княстве належала буйным літоўскім феадалам, якія абапіраліся на каталіцкую царкву. У той жа час яны падтрымлівалі класавы саюз з беларускімі феадаламі. Даследаванне падводзіць пэўны вынік у рабоце па данай праблеме і абвяргае нацыяналістычныя канцэпцыі зарубешных гісторыкаў.

Больш глыбокаму вучэнню падвергліся таксама пытанні класавай барацьбы ў XVIII—першай палове XIX ст., заканамернасці нарастання сялянскага руху і яго масавасці, іншыя бакі класавай барацьбы пры-

гнечаных мас. Упершыню грунтоўна вывучана становішча прамысловых рабочых, колькасць і склад рабочага класа змены ў структуры фабрычна-заводскага пралетарыяту ў гады першай сусветнай вайны. Ажыццяўлялася даследаванне сацыяльна-эканамічнага развіцця беларускай вёскі ў перыяд капіталізму.

Працягваецца вучэнне гісторыі БССР пасля Вялікай Канстытуцыйнай сацыялістычнай рэвалюцыі. Упершыню ў беларускай савецкай гістарыяграфіі на велізарнай крыніцазнаўчай аснове даследаваны вядучая роля рабочага класа ў сацыялістычным будаўніцтве ў перамога калгаснага ладу ў Беларускай ССР. Вывучаюцца таксама актуальныя праблемы гісторыі Беларусі ў перыяд развіцця сацыялістычнага грамадства, дзейнасць Беларускай ССР на міжнароднай арэне: у ААН, ЮНЕСКА і шэрагу іншых міжнародных арганізацый. Распрацоўваюцца пытанні навукова-тэхнічных і культурных сувязей Беларусі з еўрапейскімі сацыялістычнымі і іншымі краінамі.

ЗАЯВА

БЕЛАРУСКАГА РЭСПУБЛІКАНСКАГА САВЕТА ПРАФСАЮЗАЎ

Сусветны Савет Міру заклікаў разгарнуць новае наступленне супраць імперыялістычнай гонкі ўзбраенняў, за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне. Гэты заклік знайшоў жывы водгук ва ўсіх людзей добрай волі, якія ставяць сабе на мэце прагрэс чалавецтва. Забеспячэнне міру, ліквідацыя небяспекі вайны — гэтыя ідэалы дарагія і блізкія мільёнам людзей на зямлі.

Сцяг Перамогі, узняты савецкім народам над паражаным фашысцкім рэйхстагам, стаў сцягам свабоды і міру. «Ніхто не забыты, нішто не забыта» — гэтыя словы, якія ўвайшлі ў свядомасць нашага народа, пастаянна напамінаюць аб ахвярах мінулай вайны, аб неабходнасці зрабіць усё магчымае для ўмацавання справы міру.

Наш народ горача падтрымлівае шматгранную тытанічную дзейнасць КПСС, Савецкай дзяржавы па рэалізацыі праграмы далейшай барацьбы за мір і міжнароднае супрацоўніцтва, за свабоду і незалежнасць народаў, выпрацаванай ХХV з'ездам КПСС.

Мэтаанакіраваная і дынамічная дзейнасць нашай партыі і Савецкага ўрада ў барацьбе за мір прывяла да аздараўлення міжнароднага клімату. Для расшырэння і паглыблення гэтага працэсу палітычную разрадку неабходна дапоўніць разрадкай ваеннай. Барацьба за мір не павінна ведаць ні перадышак, ні паўз. Важную ролю ў гэтым заклікае адыграць уцягненне шырокіх мас працоўных у рух прыхільнікаў міру.

Збор подпісаў пад новай Стакгольмскай адозвай Сусветнага Савета Міру, які разгарнуўся ва ўсім свеце, заклікае стаць магутнай заслонай на шляху імперыялістычных прыхільнікаў мілітарызму і ваенных авантур. Савецкія людзі рашуча падтрымліваюць гэтую ініцыятыву міралюбівых сіл сучаснасці.

Ад імя больш чым 107 мільёнаў членаў прафсаюзаў Савецкага Саюза ВЛКСМ звярнуўся з заклікам да працоўных і прафсаюзаў усяго свету, незалежна ад іх міжнароднай прыналежнасці і ідэалагічнай арыентацыі, падтрымаць і падпісаць гэтую адозву, аб'яднаць намаганні для новага сусветнага наступлення на гонку ўзбраенняў у імя трываллага міру на зямлі, на карысць усіх людзей працы.

Беларускі савет прафсаюзаў заклікае членаў прафсаюзаў, усіх працоўных рэспублікі падпісаць новую Стакгольмскую адозву Сусветнага Савета Міру, унесці свой асабісты ўклад у справу ліквідацыі пагрозы вайны, прадэманстраваць сваё няўхільнае імкненне да міру без вайнаў, да міру без зброі. Верныя прынцыпам пралетарскай салідарнасці працоўныя Беларусі і іх прафсаюзы змагаюцца і будуць змагацца за мір — найвялікшае шчасце для ўсіх народаў, важную ўмову прагрэсу чалавецтва.

ЗАЯВА

СХОДУ БЕЛАРУСКАЙ РЭСПУБЛІКАНСКАЙ КАМІСІІ САДЗЕЙНІЧАННЯ САВЕЦКАМУ ФОНДУ МІРУ

Пачатая ў нашай краіне ўсенародная кампанія па збору подпісаў пад новай Стакгольмскай адозвай Сусветнага Савета Міру за спыненне гонкі ўзбраенняў, за раззбраенне яшчэ раз сведчыць аб шчырай міралюбнасці савецкіх людзей.

Шырокі рух народных мас за паглыбленне разрадкаў міжнароднай напружанасці, за ліквідацыю небяспечных ачагоў у розных раёнах свету мае вялікае значэнне. Шлях да вырашэння гэтых жыццёва важных праблем вызначаны ў праграме далейшай барацьбы за мір і міжнароднае супрацоўніцтва, за свабоду і незалежнасць народаў, абвешчанай на ХХV з'ездзе КПСС Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Леанідам Ільічам Брэжневым.

Беларуская рэспубліканская камісія садзейнічання Савецкаму фонду міру заклікае ўсіх актывістаў — працаўнікоў горада і вёскі, мужчын і жанчын, ветэранаў і моладзь паставіць подпісы пад новай Стакгольмскай адозвай і гэтым самым пацвердзіць нашу аднадушнае адабрэнне і гарачую падтрымку мудрай міралюбівай знешняй палітыкі Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада.

Ставячы свой подпіс пад адозвай, мы яшчэ раз прадэманструем сумесную адказнасць за лёс агульнага міру, унісам свой асабісты ўклад у справу ліквідацыі пагрозы вайны.

Неба над нашай планетай павінна быць спакойным і мірным! г. Мінск.
8 чэрвеня 1976 г.

Наступіла лета. Добра ў бярозавым гаі, дыхаецца лёгка і спываецца весела. Выдатны настрой перад канцэртамі ва ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці Светлагорскага тэхнічнага вучылішча хімікаў № 50.

Фотаэцюд В. ЛУПЕЙКІ.

бардзіроўкай. За імі рушылі іншыя. Там іх сустракалі звязкамі гранат і бутэлькамі з гаручай вадкасцю.

Гітлераўскія камандзіры рашылі, што шлях адкрыты, і сталі падцягваць пяхоту. На шашы з'явіліся каля дзесяці бронетранспартэраў і аўтагравікоў з салдатамі. Кулямёная рота лейтэнанта Міхаіла Харошава разанула па іх кінжальным агнём. Мала каму ўдалося ўцячы...

Атака была адбіта, але хутка яна паўтарылася.

У нас было вельмі многа раненых, — успамінае Сцяпан Іванавіч. — Усе, хто мог стаць на нагах і трымаць у руках зброю, заставаліся ў страі. Нават з цяжкімі ранами.

На пункце збору раненых з'явіўся начальнік штаба артылерыі капітан Пётр Антаневіч з перавязанай рукой. Паглядаў на хмурыя твары, выцягнуў з пачынаў невялікую патрапаную кніжку, знайшоў патрэбнае месца і прачытаў: «Единая храбрость и усердие российских войск могли избавить меня от истребления противником толико превосходного неприятеля... Я сам свидетель, как многие штаб-, обер- и унтер-офицеры, получа по две раны, перевязав оные, возвращались в сражение... Выше похвал храбрость и искусство артиллеристов. В сей день все были герои».

Кругом заўсмехаліся: «Прыдумае ж такое капітан».

— Гэта з рапарта генерала Раеўскага Баграціёну пасля бою 11 ліпеня 1812 года, які адбыўся тут, па суседству, ля Салтанаўкі, — растлумачыў капітан Антаневіч. — Думаю, што гэта датычыць і вас...

А назаўтра, 13 ліпеня, усё паўтарылася. Толькі з некаторымі варыяцыямі. На пазіцыі батальёна капітана Абрамава — ля саміх Буйніч — уварваліся на поўным хадзе аўтамашыны з пераапранутымі ў чырвонаармейскую форму фашысцкімі аўтаматчыкамі. У жорсткай схватцы дэсант быў знішчаны. Але вялікія страты панёс і батальён. Загінуў яго камандзір.

У другой палове дня з боку ямініцкага лесу раптам данесліся гукі ваўдзічнага марша. На поле выцягваліся адна за другой калоны гітлераўцаў. З разгарнутымі сцягамі рушылі ў бок нашых пазіцый.

— Звар'яцелі ці што? — дзівіліся нашы воіны. — Псіхічную атаку задумалі. Маўляў, спужаемся і пабяжым.

— Без маёй каманды не страляць! — перадалі па ланцугу

многімі іншымі. Навуковыя супрацоўнікі прымаюць удзел у розных міжнародных з'ездах, сімпозіумах і канферэнцыях.

Што датычыцца нашых планаў на 10-ю пяцігодку, дык яны таксама накіраваны на вывучэнне вузлавых праблем гістарычнага працэсу, важнейшых этапаў мінулага і сучаснасці беларускага народа. Ствараецца база для фундаментальных работ па першабытнай гісторыі Палесся, Пасожжа і Панямоння. Мы плануем падрыхтаваць звод помнікаў каменнага і жалезнага вякоў, звод сярэднявечных археалагічных помнікаў паўночнай Беларусі, абарончых збудаванняў гарадоў Беларусі басейна Заходняй Дзвіны і Дняпра, асвятліць гісторыю старажытнага Бярэця (Брэста) і Мінска.

Па гісторыі Беларусі эпохі феадалізму будуць прааналізаваны метадалагічныя прычыны і метадыкі, якія прымяняюцца ў гістарычнай літаратуры. Атрымае новае асвятленне гісторыя беларускай культуры ў XVI — першай палове XVII ст., рэвалюцыйны і грамадска-палітычны, а таксама рабочы рух, рэвалюцыйныя сувязі беларускага народа з народамі Расіі ў пачатку XX стагоддзя і іншыя.

Працягваецца даследаванне гісторыі Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, сацыялістычнага будаўніцтва, гераічнай барацьбы беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Важнае

акопаў загад палкоўніка Куцэпава.

Выйшаўшы на адкрытае месца, немцы сталі на хадзе перастройвацца, разгортвацца па фронту. Было відаць і без бінокля, як салдаты ішлі з насунутымі да вачэй каскамі, з закасанымі рукавамі, скрыжаваўшы рукі на аўтаматах.

Калі да «псіхічных» заставалася метраў трыста, дружна і ярасна ўдарылі нашы кулямёты і мінамёты.

Праз дзесяць-пятнаццаць мінут усё скончылася, уцалелыя фашысты распаўзліся ва ўсе бакі.

Адзін з палонных сказаў: «Мы думалі, што на вашых пазіцыях мала хто застаўся жыць». Другі паведаміў: «Пачатак нашай атакі здымалі берлінскія аператары».

— Цікава, — заўважыў палкоўнік Куцэпаў, — чаму яны не здымалі канец атакі?..

Аднак у наступныя дні становішча абаронцаў Магілёва рэзка пагоршылася. Гітлераўскае камандаванне кінула ў бой новыя сілы. Днепр быў фарсіраваны на поўнач і поўдзень ад горада, і 15 ліпеня замкнулася кальцо варажых акружэння. Яшчэ шмат дзён працягвалася гераічная барацьба. І калі боепрыпасы падшлі к канцу, рэшткі гарнізона з боем ноччу вырваліся з «кагла». Мала хто ўцалеў з 388-га стралковага палка Куцэпава. Загінуў і ён сам.

Барацьба з акупантамі ў Магілёве і яго наваколлі працягвалася. Увесь час, аж да вызвалення ў чэрвені 1944 года, тут актыўна дзейнічалі падпольшчыкі і партызаны.

Сярод іх быў і мой зямляк Сцяпан Жураўскі.

***

Над Буйніцкім жытнім полем стаіць цішыня. У блакітным марыве цёплага летняга дня тонучы далёнія і блізкія гаі і пералескі, вёскі ў буйной зеляніне садоў і прысад. У вёсках мноства новых збудаванняў. Не пазнаць Буйнічы. Тут узвышаюцца новыя шматпавярховыя будынкі школы механізатараў сельскай гаспадаркі.

За Дняпром, там, дзе былі некалі аэрадром і аэрапорт, віднеюцца гмахі новага мікра-раёна аб'юльенага Магілёва.

— Ведаеш што, — звяртаецца да мяне Сцяпан Іванавіч, — давай цяпер паедзем туды да майго сябра, таксама ўдзельніка тых падзей. Ён жыве на вуліцы Куцэпава. Пазнаёмлю, пагутарым. А потым заедзем да мяне на праспект Міру... Мікалай РАЖКОУ.

месца зоймуць даследаванні па перыяду камуністычнага будаўніцтва, па праблемах супрацоўніцтва Беларусі з савецкімі рэспублікамі, а таксама з братнімі сацыялістычнымі краінамі.

Асобныя тэмы інстытут распрацоўвае разам з вучонымі іншых навуковых устаноў рэспублікі і краіны. Разам з Інстытутам мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР рыхтуецца да выдання «Звод помнікаў гісторыі і культуры Беларусі» ў пяці тамах. У творчым супрацоўніцтве з інстытутамі нашай Акадэміі рыхтуецца юбілейная навуковая праца «Акадэмія навук БССР». Наш калектыў вядзе падрыхтоўку да выдання аднатомніка на рускай мове — «История Белорусской ССР», у якім будуць акумуляваны асноўныя навуковыя вывады і палажэнні пяцітомніка, выдадзенага на беларускай мове.

У заключэнне Пётр Ціханавіч сказаў, што станоўчыя вынікі ў прайшоўшым пяцігоддзі і спрыяльныя перспектывы на будучае дасягнуты дзякуючы пастаянным клопам аб развіцці навукі з боку Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Нашым навуковым установам, падкрэсліў П. Петрыкаў, створаны ўсе ўмовы для плённай работы.

«Голас Радзімы»

№ 24 (1439)

ВУСНАПАЭТЫЧНАЯ творчасць беларусаў — гэта не толькі наш нацыянальны гонар, але і дастойны ўклад у скарбніцу сусветнай духоўнай культуры. Мастацкія здабыткі беларускага народа сведчаць аб высокіх эстэтычных запатрабаваннях. Пра яго можна сказаць словамі Максіма Горкага: «Народ — не толькі сіла, якая стварае матэрыяльныя каштоўнасці, ён адзінае і невычэрпнае крыніца каштоўнасцей духоўных, першы па часу, характару і геніяльнасці творчасці філосаф і паэт, што стварыў усе вялікія паэмы, усе трагедыі і найвялікшую з іх — гісторыю сусветнай культуры».

Шэдэўры вуснай паэзіі, якія адшліфаваліся за стагоддзі бытвання ў народзе, і цяпер прыносяць нам эстэтычную асалоду, з'яўляюцца ўзорам для мастакоў-прафесіяналаў.

Словы К. Маркса, адрасаваныя грэчаскаму мастацтву і эпасу, аб тым, што «яны яшчэ працягваюць дастаўляць нам мастацкую асалоду і ў пэўных адносінах служачы нормай і недасягальным узорам», стасуюцца і да тых выдатных помнікаў вуснапаэтычнай творчасці беларусаў, якія дайшлі да нашых дзён. Гэтыя помнікі маюць важнае значэнне і таму, што многія з іх актыўна бытуюць у народзе, адпавядаючы эстэтычным запатрабаванням савецкага чалавека. Вусная народная творчасць дарэвалюцыйнага часу ўваходзіць у тую агульначалавечую культуру, якая дае каштоўны матэрыял і для стварэння новай, сацыялістычнай культуры.

ДАКАСТРЫЧНІЦКІЯ ЗБІРАЛЬНІКІ І ДАСЛЕДЧЫКІ

Мастацкую дасканаласць беларускіх народных твораў заўважалі многія вучоныя. С. Саўчанка адзначаў, напрыклад, «жывасць і прыгажосць» беларускіх казак, П. Бяссонаў захапляўся яркасцю і эмацыянальнасцю выканання беларусамі песень і прыпевак. Але гэтыя бяспэчныя скарбы да Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі рэдка друкаваліся і амаль не вывучаліся тэарэтычна з сацыяльна-палітычнага пункту гледжання. Тым не менш і публікацыі дарэвалюцыйнага часу даюць уяўленне аб багацці вуснай паэзіі беларусаў. Каштоўныя зборнікі народна-паэтычнай творчасці выдалі ў XIX стагоддзі А. Рупінскі, Я. Тышкевіч, П. Шпілеўскі, М. Дзмітрыеў, П. Бяссонаў, І. Насовіч і інш. Але асабліва каштоўнасць маюць фальклорныя творы, апублікаваныя ў зборніках П. Шэйна, Е. Раманава, М. Федароўскага, У. Дабравольскага, А. Сержпутоўскага.

Сабраныя ў пяці кнігах П. Шэйна беларускія фальклорныя творы і этнаграфічныя апісанні — першы вялікі шматтомны збор матэрыялаў аб духоўнай культуры беларусаў. У ім апублікавана велізарная колькасць песень, казак, анекдотаў, галешніц, прыказак, прымавак, загадак і іншых вуснапаэтычных твораў, а таксама шмат этнаграфічных апісанняў, абрадаў, зробленых у розных паветах беларускіх губерняў.

Вялікім укладам у беларускую фалькларыстыку з'яўляецца «Белорусский сборник» Е. Раманава — нястомнага і самаадданага збіральніка і даследчыка быту і вуснапаэтычнай творчасці нашага народа. Па колькасці сабраных фальклорных матэрыялаў ён займае адно з першых месцаў, саборніцаў з ім можа толькі М. Федароўскі. Зборнікі Е. Раманава раскрываюць велізарнае багацце казачнага эпасу і песеннай творчасці, разнастайнасць цікавых каляндарных і сямейных звычайў і абрадаў.

Каштоўныя матэрыялы для вывучэння быту, светапогляду і псіхалогіі народа змешчаны ў «Смоленском этнографическом сборнике» У. Дабравольскага. Па ўспамінах У. Бонч-Бруевіча, У. І. Ленін уважліва прачытаў зборнік і даў яму вы-

сокую ацэнку: «Які цікавы матэрыял, — гаварыў ён. — На гэтым жа матэрыяле можна было б напісаць цудоўнае даследаванне аб спадзяваннях і чаканнях народных». У творах зборніка ярка раскрываюцца думкі і настроі народа, адлюстроўваецца яго нянавісць да прыгнятальнікаў, высмейваюцца людскія заганы і недахопы.

Выдатным збіральнікам вуснапаэтычных скарбаў беларускага народа і нястомным даследчыкам яго быту і культуры быў Міхал Федароўскі. З вялікім натхненнем і ашчаднасцю запісаў ён «залатыя зярняты» (так ён называў каз-

Багацці беларускіх народна-паэтычных скарбаў

кі і песні) з найбагацейшай спадчыны продкаў. У яго фундаментальную працу «Люд беларускі» ўвайшлі дзiesiąткі тысяч народных твораў розных жанраў. Да апошняга часу няма ніводнага зборніка, у якім было б змешчана столькі казак, песень і прыказак, як у зборніку М. Федароўскага. Многія песні ілюструюцца нотнымі прыкладамі.

Асаблівай мастацкай яркасцю і вострай сацыяльнай накіраванасцю вызначаюцца казкі і апавяданні, запісаныя А. Сержпутоўскім на беларускім Палессі галоўным чынам у 1890—1917 і часткова ў 1918—1923 гадах і апублікаваныя ў трох тамах. У сабраных ім сатырычных антыпрыгонніцкіх казках найбольшай вастратынасцю і яркасцю характэрны дэспічныя казкі са зборнікаў А. Сержпутоўскага рэалістычна адлюстроўваюць працэс класавога расшчэпа беларускай дарэвалюцыйнай вёскі, паказваюць антаганістычныя адносіны паміж беднымі і багатымі сялянамі. Яны камічна малюць нават бога і святых, надзяляючы іх людскімі заганами і слабасцямі.

У той перыяд, калі Сержпутоўскі пачаў запісваць народна-паэтычныя творы, у фалькларыстыцы панавала думка, што трэба збіраць і вывучаць галоўным чынам «класічны фальклор» як найбольш важны. Аднак новы час, калі капіталістычныя адносіны ўстанавіліся не толькі ў горадзе, але і ў вёсцы, выклікаў змены ў змесце і форме фальклорных твораў. У беларускай народнай творчасці хутка развіваецца моцны сатырычны напрамак, які ярка адлюстроўваў класавую барацьбу ў Расіі, у народзе ўзрастае цікавасць да сатырычных твораў. Аднак буржуазныя фалькларысты недаацэньвалі гэтыя новыя з'явы. Зусім інакш ставіўся да іх Сержпутоўскі. Ён адмаўляючы вялікага значэння «класічнага» фальклору, ён высока цаніў і новыя сатырычныя і гумарыстычныя творы. Добра разумеючы іх грамадска-выхаваўчую ролю, ён удзяляў вялікую ўвагу іх запісу і публікацыі. Не дзіўна, што ў зборніках Сержпутоўскага пераважаюць казкі з сацыяльным зместам, вельмі мала чарадзейных і амаль адсутнічаюць казкі пра жывёл.

Вялікая заслуга Сержпутоўскага заключаецца ў тым, што запісы народных твораў зроблены ім у менш вывучанай частцы Беларусі — галоўным чынам, у паўднёвай частцы Мазырскага і Слуцкага павятаў — і адрэзніваюцца навуковай дакладнасцю. Перш за ўсё ён імкнуўся захаваць крытычную накіраванасць гэтых твораў, а таксама дыялектныя (лексічныя, фанетычныя) і іншыя моўныя асаблівасці гаворак сялян. Станоўчую ролю тут адыграла добрае ве-

данне даследчыкам роднай яму беларускай мовы, быту, звычайў і абрадаў. Не выпадкова Я. Карскі адзначаў, што зборнік «Сказкі і расказы беларусоў-палешукоў» вельмі каштоўны для мовазнаўства. Разам з тым Карскі заўважаў, што ў зборніку ўпершыню змешчаны «апавяданні з яўна палітычнай афарбоўкай».

Высокую ацэнку зборнікам казак і апавяданняў, запісаных Сержпутоўскім, давалі савецкія вучоныя. Аб прыгажосці мовы, паэтычнасці і мастацкасці формы пісаў, напрыклад, Б. Элімаха-Шыпіла ў рэцэнзіі, змешчанай у «Запісках аддзела гумантарных навук». Рэцэнзент лічыў вя-

лікай заслугой Сержпутоўскага тое, што ён адшукаў таленавітых казачнікаў, здолеў знайсці правільны падыход да іх і па-майстэрску запісаў іх апавяданні.

У сваёй фалькларыстычнай дзейнасці Сержпутоўскі надаваў важнае значэнне вывучэнню месца і ролі мастацкай творчасці ў жыцці працоўных.

Нешматлікія гісторыка-тэарэтычныя працы дарэвалюцыйных фалькларыстаў маюць апісальна-інфармацыйны характар. Этнаграфічна-фальклорныя з'явы разглядаюцца ў іх з пазіцыі буржуазнай навукі. Нават у фундаментальнай працы «Беларусы» Я. Карскага, адзін з тамоў якой прысвечаны разгляду беларускай народнай славаеснасці, адсутнічае класавы падыход да аналізу вуснапаэтычнай творчасці. Даследчык абмянае народныя творы, у якіх адлюстравана сацыяльная барацьба, спрабуе вывесці генезіс асобных жанраў і відаў беларускай паэзіі з грэка-рымскай старажытнасці, што гучыць перакаркавана.

Мала звярталі ўвагу на сацыяльны змест беларускіх народна-паэтычных твораў і тыя фалькларысты-збіральнікі, якія ва ўступных артыкулах спрабавалі каротка ахарактарызаваць сабраныя творы. Пры гэтым у сваіх спрабах тэарэтычна асэнсваць фальклорныя з'явы многія з іх выходзілі з метадалагічных прынцыпаў міфалагічнай або іншых школ буржуазнай фалькларыстыкі.

П. Бяссонаў, напрыклад, у зборніку «Белорусские песни» (1871) так тлумачыць беларускую жартоўную купальскую песню:

**«Ішлі дзяўчаты межаю
Да пілі смалу дзежаю,
Ішлі хлопчыкі граніцаю
Да пілі мёд шклянцаю».**

Дзяўчаты шалелыя, натхнёныя бесам Іванам п'юць смалу (гарашчую). За мальцамі пераважаюць.

Міфалагічная аснова прыпісваецца Бяссонавым і тым творам, якія з ёю зусім не звязаны. Падобныя погляды былі характэрны таксама П. Шпілеўскаму, А. Кіркору і іншым фалькларыстам.

ПАМІЖ ВОЙНАМІ

Перад савецкімі фалькларыстамі стаялі чатыры важнейшыя задачы: запісаць у народзе традыцыйны фальклор, асабліва тыя вуснапаэтычныя творы, якія ў дарэвалюцыйны час не друкаваліся з-за іх вострай сацыяльнай накіраванасці; зберагчы для нашчадкаў, сабраць і выдаць зводныя зборы беларускай народнай творчасці; тэарэтычна асэнсваць з пазіцыі марксісцка-ленінскай навукі багацейшую фальклорную спадчыну беларусаў; даследаваць сучас-

ныя фальклорныя працэсы і вызначыць месца традыцыйных твораў у духоўным жыцці савецкага народа.

Развіццю беларускай фалькларыстыкі спрыяла разгортванне культурнага будаўніцтва ў рэспубліцы. У 1921 годзе быў адкрыты Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, у 1922-м — Інстытут беларускай культуры, на базе якога ў 1929 годзе была створана Акадэмія навук БССР.

У 20-я гады працягвалі працаваць вядомыя фалькларысты і этнографы А. Сержпутоўскі, А. Шлюбскі, І. Сербяў і іншыя. Яны выдалі некалькі цікавых і каштоўных у навуковых адносінах прац і зборнікаў традыцыйных фальклорна-этнаграфічных матэрыялаў, запісаных пераважна ў дакастрычніцкі час.

Побач з гэтым у 20-я гады быў пакладзены пачатак запісванню твораў, што ўзніклі ў савецкі час і адлюстроўваюць нашы перамогі ў грамадзянскай вайне, аднаўленне разбуранай гаспадаркі, поспехі ў сацыялістычным будаўніцтве.

Многія з гэтых матэрыялаў публікаваліся ў часопісах і газетах. На старонках часопіса «Наш край», напрыклад, друкаваліся вуснапаэтычныя творы, парады збіральнікам музыкальнага і славаеснага фальклору. Нярэдка змяшчаліся сістэматычныя агляды вынікаў збіральніцкай работы фалькларыстаў і аматараў народнага мастацтва.

Развіццё беларускай фалькларыстыкі ў 30-я гады было звязана з дзейнасцю народнага паэта БССР Якуба Коласа, які ў 1935 годзе быў прызначаны старшынёй фальклорнай камісіі пры Прэзідыўму АН БССР. Работай фалькларыстаў Якуба Коласа кіраваў і пазней, калі быў віцэ-прэзідэнтам Акадэміі. У газеце «Літаратура і мастацтва» (8.3.1936 г.) ён звярнуўся да шырокай грамадскасці з заклікам запісваць дарэвалюцыйныя і савецкія вуснапаэтычныя творы. «Запісваць трэба, — пісаў ён, — як савецкі фальклор — рабочы, калгасны, чырвонаярмейскі і дзіцячы, — так і фальклор дарэвалюцыйны — рабочы і сялянскі (песні, казкі, апавяданні пра прыгон, пра сялянскія паўстанні, рэвалюцыйную барацьбу рабочых, пра 1905 год, рэвалюцыйныя салдацкія песні, пра жыццё працоўных пры царызме і г. д.)».

Якуб Колас любіў і высока цаніў вуснапаэтычную творчасць. Нямаля фальклорных твораў было запісана ім самім. На сюжэты некаторых з іх ён напісаў цікавыя апавяданні («Як Янка забагацеў», «Як поп зрабіўся авіятарам», «Святы Ян»). У 1950 годзе ў рукапісным аддзеле Вільнюскага ўніверсітэта былі знойдзены сшыткі з фальклорнымі запісамі паэта, зробленымі ў 1899—1900 гадах. Сярод гэтых запісаў нямаля твораў з вострым сацыяльным зместам, сатыра іх накіравана супраць панюў, папоў, рэлігіі. Вось адзін з такіх запісаў:

**«Гаварыў поп у царкве пропаведань,
Наракаў усё людзей, каб многа не кланіліся».**

— Паглядзіце, — кажа ён, — як жывуць птушкі і звяры — нічога не робяць: не сеюць, не жнуць, а бог корміць іх.

— Эх, бацюшка! — кажа мужык. — Калі яны нічога не робяць, то гэткае іх жыццё: ходзяць зімою па дарозе ды памёт дзяўчыц альбо падлу ядуць».

Сатыра гэтага твора накіравана супраць аднаго з евангельскіх павучэнняў. Іранічная насмешка з ганарыстага пана заключаюцца ў наступным анекдотце з тых жа запісаў:

«Пасылае пан свайго чалавека к другому пану з пісьмом. На дарозе чалавек гэты сустракае таго пана і падае пісьмо».

У мужыка рукі былі чорныя. Ён запіскаў імі ўсё пісьмо ды яшчэ не сказаў пану «дзень добры» і не скінуў шапкі. Пан толькі скрыва глянүү. Пасля не ўцярпеў-такі:

— Гм! Ці ў твайго пана няма лепшага чалавека?

**Анатоль ФЯДОСІК,
доктар філалагічных навук.
(Працяг будзе.)**

Аўдыенцыя ў прарока

[Заканчэнне.
Пачатак на 4-й стар.]

тай краіне ўжо быў адзін прарок? З гэтай жа барадой... Што з ім стала? Апынуўся на Захадзе — і няма прарока. Не паўтарыце яго лёс! А мы будзем дзейнічаць. «Эмісіі інтэрнейшнл» ахрыпне ад пратэстаў. Кангрэс, кнесет і палата лордаў будуць за вас маліцца. Сацыялістычны інтэрнацыянал выступіць са спецыяльнай заявай. Гнеўнае слова скажа Жан Поль Сартр. Вы ж згуртуеце ўсіх, хто думае інакш, падбурцеце незадаволеных, стварыце камітэты з чокнутых і прытыраных. Прарокам закон не пісані!

— А калі... Понціў Панцялеевіч мяне... На Галгофу...

— О, гэта было б цудоўна! Вы будзеце сядзець у бела кашулі побач з самім Саваофам. А мы падымем гвалт на ўвесь свет: «Саветы прарока забілі! Смерць Іярэміі II на сумленні Саветаў!» Так жа аднойчы было. Калі светлай памяці адстаўной казы барабанчык загадаў доўга жыць, то са спецыяльнай заявай выступіў сам Сахараў. Каля будынка ААН грымела магутная грамадзянская паніда — такога плачу яшчэ не бачылі рэкі Вавілонскія. А урну з прахам адстаўніка рашуча запатрабавалі перадаць у вольны свет і пахаваць на той

зямлі, па якой хадзілі ўсе прарокі.

— Ад чаго ж ён спачыў у бозе?

— Ад звычайнага інфаркта. А мы абвінавацілі Саветы. Так што і смерць дае палітычны даход, і труп — жывы ён ці мёртвы — нам заўсёды прыдасца...

Стомлены аўдыенцыя прарок прыдрамаў. Перад ім мільганула постаць у белым, і ён не мог зразумець, ці гэта быў Панцялей Понціў ці сам Саваоф. Пачуўся голас:

— Патрэбна заява для «Дэйлі брэх». Аўдыенцыя канцаецца.

— Пішыце: «Мы, прарок Іярэмія другі, боскай воляй заўяўляем, што пракуратар у белым халаце забараняе нам прапаводаваць новае вучэнне і думаць інакш. Мяне пасадылі ў адзіночную камеру і ізаліравалі ад парафіі.

Ісцінна гавару вам: і падмецца страшэнная бура, і пачнецца шорах вялікі, і знікне Антыхрыст.

Хто апусціць меч, той падмеце два мечы.

А з-за мора прыляцелі воіны і перамаглі войска за зямлёй Эфіопскай. Быць бядзе!

Як і заўсёды, карэспандэнт «Дэйлі брэх» з абсалютнай дакладнасцю запісаў заяву, і яна ў блакноце выглядала так:

«Буйны рэлігійны дзеяч, вядомы пісьменнік і мужны змагар за правы чалавека асудзіў праследаванні веруючых і іншадумцаў у СССР. Ён заявіў, што таталітарны рэжым з дапамогай органаў пракуратуры здэкаецца над дысідэнтамі, не выдае ім загранічныя візы, саджае ў псіхальніцы і турмы. Ён выказаў упэўненасць, што, нягледзячы на такія рэпрэсіі, ас-

лабленне савецкага блоку будзе нарастаць.

Зняволены выказаўся на конт перагавораў аб разбраценні. На яго думку, скарачэнне ваенных расходаў краінаў НАТО падвоіць сілы Варшавскага пакта. Што датычыць Анголы, якую заваявалі дэстаўленыя з-за акіяна войскі Кастра, то гэта агрэсія канчаткова падарвала магутнасць Захаду».

Вейкі стомленага Іярэміі II зліпліся зноў. Саваоф, які ўсё ведае і разумее, ткнуў яму пальцам проста ў нос:

— Маліся, грэшнік! Цябе падманулі. То быў не прадстаўнік заходняй прэсы, а беларускі журналіст, які пераўвасобіўся ў амерыканца, каб пасмяяцца з заходніх дэйлі-брахуноў. Амінь.

Ісцінна сказаў гасподзь бог! Гэта, прызнаюся, быў я. **Уладзімір БЯГУН.**

ЗАЛА ВЫКЛІКАЕ НА «БІС»

70 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЛІДЗІ ШЫНКО

Надаўна грамадскасць рэспублікі ўрачыста адзначыла 70 год з дня нараджэння актрысы Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы заслужанай артысткі БССР Лідзіі Шынко.

— Немагчыма ўявіць сабе, — гаворыць Лідзія Пятроўна, — што маё жыццё магло скласціся інакш і ў ім не было б тэатра... А магло здарыцца і так, калі б не шчаслівая сустрэча, на якую мне пашанцавала ў маладосці. У першыя паслярэвалюцыйныя гады нашай сям'і было вельмі цяжка. Браты загінулі ў барацьбе за Савецкую ўладу, маці, непісьменная жанчына — яна навучылася пісаць і чытаць у сорак год — засталася з малымі дзецьмі. Я трапіла ў дзіцячы дом, дзе мы працавалі ў майстэрнях. Хутка ў нас была створана камсамольская арганізацыя, і да нас прыслалі важака — цудоўную жанчыну ў ваеннай гімнасцёрцы. Гэта была Вера Харужая, якую мы адразу палюбілі. Яна падтрымала маё жаданне стаць актрысай. У 1923 годзе Вера дала мне рэкамендацыю ў тэатральную студыю. Мяне прынялі.

Вось так, дзякуючы сустрэчы з Верай Харужай, я стала артысткай.

Калі гаворыць пра «шчаслівыя сустрэчы», то можна сказаць, што Лідзіі Пятроўне на іх шанцавала. Педагогамі яе ў драматычным мастацтве былі выдатны дзеяч Беларускага тэатра Еўсцігней Міровіч, таленавіты беларускі рэжысёр Канстанцін Саннікаў.

...Яшчэ ў студыі ў Лідзіі Шынко акрэслівалася яе сцэнічнае, як раней казалі, амплуа інжэню. З гадамі індывідуальнасць артысткі развівалася, прымала новыя, больш яркія ачыскі і ў поўную сілу праявілася на сцэне Дзяржаўнага тэатра імя Янкі Купалы, куды яна прыйшла пасля работы ў Віцебскім драматычным тэатры і ў тэатры Галубка. Яна адразу заняла адметнае месца ў трупі «купалаўцаў». Калі ў першыя гады сцэнічнай дзейнасці Лідзія Шынко займала аб сабе як таленавіта выканаўца вобразаў вясёлых, легкадумных прыгажунь, то ў канцы 30-х гадоў характары яе герань паглыбіліся, камедыйныя ролі набылі сатырычныя рысы.

Шынко іграла амаль ва ўсіх п'есах Крапівы. Іграла не толькі сатырычныя, але і драматычныя ролі, такія, напрыклад, як Кацярына ў «Партызанах», якую артыстка выконвала з вялікай драматычнай сілай. У спектаклі «Хто смеецца апошнім» Лідзія Шынко стварыла цэласны, высакародны характар маладой вучонай Веры, якая смела выступае за праўду і выкрывае зло. Патрыятычная тэма высока гучыць у такой рабоце Лідзіі Шынко, як Броня ў п'есе Крапівы «З народам». Своеасаблівымі, каларытнымі вобразамі з п'ес Крапівы «Пялюць жаваранкі» — Паўліна Бохан, «Зацікаўленая асоба» — Ганна Цімафееўна, «Брама неўміручасці» — Антаніна Васільеўна, артыстка ўзбагаціла галерэю жаночых вобразаў на беларускай сцэне.

У п'есах Андрэя Макаёнка Лідзія Шынко стварыла характары, якія нясуць глыбо-

кія мастацкія абагульненні. І тут перш за ўсё трэба назваць адну з лепшых работ артысткі ў сатырычным жанры — ролі Антаніны Каліберавой у спектаклі «Выбахайце, калі ласка». У 1955 годзе спектакль паказвалі ў Маскве на дэкадзе Беларускага мастацтва. Дарэчы будзе прывесці выказванне народнага артыста Савецкага Саюза Барыса Равенскіх: «Заслужаная артыстка БССР Лідзія Шынко выконвае ролі жонкі Каліберавы, мяшчанкі-скнарны. Яна штурхае мужа ўсё глыбей і глыбей у прорву. Вобраз гэты не новы, такія жанчыны-абывацельніцы сустракаліся і раней у творах савецкіх драматургаў. Аднак Лідзія Шынко здолела знайсці своеасаблівыя рысы для сваёй герані, уласцівыя ёй адной, і сыграла гэтую ролі з вялікім камедыйным майстэрствам».

Нельга без хвалявання чытаць пісьмы, якія атрымлівала Лідзія Пятроўна ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі тэатр імя Янкі Купалы знаходзіўся ў Томску. Разам з іншымі вядучымі артыстамі яна іграла па 35 спектакляў у месяц...

«Добры дзень, паважаная Лідзія Пятроўна, — пісаў студэнт землебудуўнічага тэхнікума. — Даруйце мне за гэтае пісьмо і за тое, што адрываю Вас ад работы. Але я не мог не напісаць Вам пасля таго, як паглядзеў спектакль з вашым удзелам. Ваша ігра так урэзалася ў маю памяць, што ўсе дні я гавару з сябрамі толькі пра Вас... Ад усёй душы дзякую Вам за тыя шчаслівыя минуты, што Вы дорыце нам сваім мастацтвам».

Немагчыма забыць адну з цудоўных работ артысткі — Надзею ў «Апошніх» Горкага. Гэты вобраз — вострая сатыра на бяздушна-цынічны свет, дзе пануюць грошы. Лідзія Шынко цудоўна «ўпісвалася» ў бліскучы ансамбль спектакля: Уладзімір Уладзімірскі, Вольга Галіна, Ірына Ждановіч, Лідзія Ржэцкая, Барыс Платонаў...

Ролі... Ролі... Сцэнічная біяграфія Лідзіі Пятроўны налічвае іх больш за сто. І ўсе для яе аднолькава дарагія, нават самыя маленькія. Дарэчы, актрысе незнаёма пачуццё прэм'ерства. Яна з сур'эзнасцю працуе і над эпізодычнымі ролямі. Таму яны запамінаюцца глядачам, пакідаюць глыбокае ўражанне. У «Людзях на балодзе» Івана Мележа Лідзія Пятроўна занята толькі ў эпізодзе, у сцэне на вяселлі, але не прыкмеціць яе тут немагчыма. А якая выразная фігура яе Агаф'я ў п'есе Алеся Петрашкевіча «Адкуль грэх!» Фанатычная сіла адчуваецца ў гэтай, здавалася б, на першы погляд, звычайнай сялянцы.

... А зараз зазірнем у глядзельную залу тэатра імя Янкі Купалы. Сёння тут прэм'ера: ідзе спектакль па п'есе венгерскага драматурга Эркеня «Гульня з кошкай».

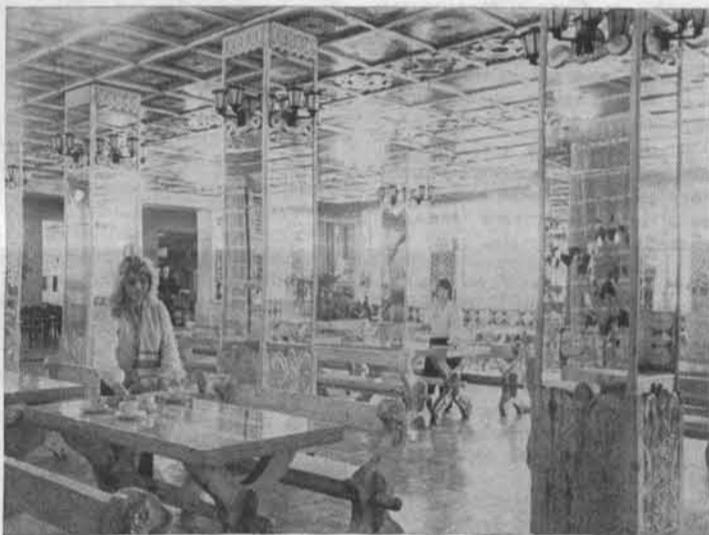
Гучаць апладысменты: выходзяць удзельнікі спектакля. Зінаіда Браварская, якая іграе галоўную ролі, запрашае першай на сцэну старэйшую актрысу тэатра Лідзію Шынко, актрысу, якая 50 год жыцця аддала беларускай драматычнай сцэне і сёння радуе нас сваім талентам...

Б. ШАРАШЭУСКАЯ.

Пятнаццаць год існуе Бабруйскае мастацкае вучылішча. За гэты час тры тысячы юнакоў і дзяўчат набылі тут спецыяльнасці мастакоў-дэкаратараў, разьбяроў-інкрустатараў, чаканшчыкаў і керамістаў. Заняткі ў вучылішчы не абмяжоўваюцца вучэбнай праграмай. У спецыяльна створаных гуртках навучэнцы маюць усе магчымыя для самастойных творчых пошукаў. Самэбытныя вырабы бабруйскіх умельцаў неаднаразова экспанаваліся на ўсесаюзных і міжнародных выстаўках і ўдастоены многіх медалёў і дыпламаў.

НА ЗДЫМКАХ: выставачная зала, у якой сабрана больш 500 работ навучэнцаў; будучы разьбяр Валянцін ІГНАЦЮК; інтэр'ер сталовай таксама зроблены сваімі рукамі.

БАРАЦЬБИТАМ ЗА МІР

За вялікія заслугі ў справе абароны міру і ў сувязі з 25-годдзем сусветнага руху прыхільнікаў міру народны паэт Беларусі, лаўрэат Ленінскай і Дзяржаўных прэмій СССР, Герой Сацыялістычнай Працы Пятрусь Броўка ўзнагароджаны юбілейным медалём Сусветнага Савета Міру.

Пятрусь Броўка вядзе актыўную грамадскую работу як член Савецкага камітэта абароны міру. Ён удзельнічаў у розных міжнародных кангрэсах прыхільнікаў міру, уваходзіў у састаў Беларускай дэлегацыі на сесіях Генеральнай Асамблеі ААН.

Народнаму пісьменніку БССР, Герою Сацыялістычнай Працы Кандрату Крапіве ўручана Ганаровая грамата Савецкага камітэта абароны міру за вялікі ўклад у справу ўмацавання супрацоўніцтва і ўзаемаразумення народаў.

ДАР ПІСЬМЕННІКА ДЗЕЦЯМ

І дарослым, і юным аматарам кнігі ў нашай краіне добра вядома імя народнага пісьменніка Беларусі Міхаса Лынькова. Яго творы аб простым рабочым чалавеку, аб яго мужнасці ў барацьбе з ворагам, жаданні зрабіць сваю краіну яшчэ лепшай і прыгажэйшай, працавітасці і дабраце знайшлі дарогу да сэрца кожнага. Але з асаблівымі цеплынёй і майстэрствам напісаны яго творы для дзяцей.

Ужо больш як чатыры дзесяцігоддзі нязменнай папулярнасцю, любоўю маленькіх чытачоў карыстаюцца яго аповесці «Міколка-паравоз», апавяданне «Янка-парашуціст», казка-аповесць «Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў». Міхаіл Ціханавіч горача любіў юных грамадзян сваёй краіны, заўсёды быў у курсе іх спраў, часта сустракаўся з імі на канферэнцыях чытачоў, ранишніках і піянерскіх зборах. І іменна дзецям завяшчаў пісьменнік свае зберажэнні.

Па распараджэнню Савета Міністраў БССР на гэтыя сродкі на радзіме пісьменніка ў Лужаснянскім дзіцячым доме Віцебскай вобласці пабудавана спартыўная зала, аснашчаная навейшым спартыўным інвентаром.

«АКАДЭМІЧНАЯ КНІГА» — МАГАЗІН ДЛЯ ўСІХ

У Мінску ў памяшканні, дзе раней знаходзілася бібліятэка «Юнацтва», адкрыты спецыялізаваны кніжны магазін «Акадэмічная кніга». У ім будуць прадавацца кнігі, якія выпускаюць выдавецтвы Акадэміі навук СССР, «Навука», «Іскусства», «Высшая школа», «Навука і тэхніка» і іншыя.

«Акадэмічная кніга» — сорак другі кніжны магазін у горадзе-героі Мінску. У бліжэйшы час плануецца адкрыць магазіны «Навука» ва ўсіх абласных цэнтрах рэспублікі.

Аб буднях савецкай міліцыі раскажа новая мастацкая шырокаэкранная кінакарціна «Усяго адна ноч», якая здымаецца на кінастудыі «Беларусьфільм». У ёй іграюць артысты тэатраў Мінска і Масквы.

НА ЗДЫМКУ: кадр з будучага фільма. У ролях падпалкоўніка міліцыі Баравога — заслужаны артыст РСФСР Міхаіл Глузскі, генерала Морса — артыст Аляксей Прэснячоў.

Фота У. ЛУПЕЙКІ.

УСЁ ВЫРАШЫЎ АПОШНІ СКАЧОК

Чатыры дні ў Мінскім водна-спартыўным камбінаце мадэрна-шых скакуны краіны аспрэчвалі птушкі ў алімпійскую зборную.

Спрэчку за першыноста на трампліне вялі даўня сапернікі—восьмыты масквіч Вячаслаў Страхаў і 19-гадовы мінчанін Аляксандр Касяноў. Апошні чатыры гады гэтыя два прызішчы пастаянна значацца побач у пратаколах спаборніцтваў. На чэмпіянатах краіны Страхаў, як правіла, апырэджаў беларускага майстра. І на гэты раз перад апошнім скачком лідзіраваў масквіч. Але менавіта апошні скачок вырашыў усё: Аляксандр выканаў яго эфектна і стаў чэмпіёнам Савецкага Саюза з выдатнай сумай—600 балаў.

Чатыры гады назад мне вельмі хацелася трапіць на Алімпіяду, — расказаў Аляксандр Касяноў. — Але на чэмпіянаце краіны ў Львове быў толькі шостым і зразумеў, што трэба яшчэ шмат працаваць. Цяпер мая мара здзейснілася—наперадзе Манрэаль!

Залатому медалю чэмпіёна СССР у табелі аб рангах адвядзіцца асаблівае месца. Гэта і зразумела: перамагчы на першыностве краіны не менш складана і ганарова, чым у тым жа чэмпіянаце кантынента або на сусветным першыностве.

На вышчы адразу чатыры спартсмены змагаліся за званне чэмпіёна. Гэта ерэванец Давід Амбарцумян, школьнік з Алматы Сяргей Нямцанаў і два беларускія спартсмены: выпускнік Мінскай спартыўнай школы Валодзя Алейнік і вольныты майстар з Брэста Мікалай Міхайлін. Першым у фінале быў Алейнік. У Міхайліна—другое месца.

Такім чынам, на чэмпіянаце краіны беларускія скакуны вяду заваявалі два залатыя адзіны сярэбраны медалі. Акрамя Аляксандра Касянова, Уладзіміра Алейніка, Мікалая Міхайліна, кандыдатам у зборную краіны ўключана таксама Вольга Сласнікава.

Уладзімір АЛЕЙНІК.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі Зак. 848.

У кватэры мінчаніна Леаніда Гермацага, слесара прыборабудаўнічага заводу, шмат птушак: чорны дрозд, салавей, слаўка, сойка і іншыя. Гэта не проста дзівацтва дарослага чалавека, а сур'ёзнае захапленне, якому ён аддае шмат вольнага часу. Аматыр-натураліст вывучае звычкі сваіх гадаванцаў, часта высту-

пае ў школах з лекцыямі перад юннатамі. У сябе ў заводскім цэху Леанід стварыў куток жывой прыроды. Тут пасяліліся ручныя белкі, у вальеры спявае мноства птушак, а сярод зеляніны стаіць велізарны акварыум. Гэтае захапленне Гермацаку перадалося ад бацькі—вялікага знаўцы птушчых

птушак. А сёння першым памочнікам Леаніда стаў яго сямігадовы сын Андрэйка. НА ЗДЫМКАХ: раніцай Андрэй сам корміць птушак; Леанід ГЕРМАЦКІ ў жывым кутку дзіцячага сада Мінскай птушка-фабрыкі.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

ЛОБЫЯ СЭРЦУ МЯСЦІНЫ

ЧАСТА ездзіў я па гэтай дарозе. Кожны раз у аўтобусе былі новыя людзі, і заўсёды, мінаючы раённы цэнтр, я расказаў ім адно і тое ж:

— Смаргонь, невялікі беларускі гарадок. Ён больш вядомы тым, што недалёка адсюль у вёсцы Залессе доўгі час жыў выдатны польскі кампазітар Агінскі. Тут ён напісаў свой славеты паланез...

Экскурсанты праводзілі позіркамі хаты, і аўтобус імчаўся далей, у Літву. Маршрутам прыпынак не прадугледжваўся.

Аднойчы ў час чарговай турысцкай паездкі нехта спытаў: — А што такое «смаргонская акадэмія»?

Я расказаў тое, што памятаў з працытанага. І раптам захацелася самому бліжэй пазнаёміцца з гісторыяй гэтага гарадка, абавязкова пабываць там.

...У самым цэнтры, на ўзгорку стаіць касцёл. Стаіць пяць стагоддзяў. Яго не кранулі бумы і ліхалецці, што праносіліся над беларускай зямлёй. Пабудаваны некалі з абароннай мэтай, ён стаў сёння рэдкім помнікам старажытнай архітэктуры і ўспрымаецца як маўклівы сведка мінуўшчыны.

У XVII стагоддзі ўладальнікамі мястэчка сталі князі Радзівілы. Яны зрабілі яго цэнтрам своеасаблівага народнага промыслу — дрэсіроўкі мядзв-

дзяў. Тут іх вучылі танцаваць: звяроў саджалі ў клетку з падагрэтым дном. Праваднікі з мядзведзямі хадзілі па кірмашах Расіі, Венгрыі, Германіі. Школу беларускіх скамарохаў і называлі «смаргонскай акадэміяй». Яна знайшла сваё адлюстраванне ў «батлейцы».

У французскім горадзе Бар-

лі. Каля 40 тысяч савецкіх людзей удзельнічалі ў еўрапейскім руху Супраціўлення. Найбольш моцным і арганізаваным быў рух савецкіх патрыётаў у Францыі. Ён стаў праяўленнем братэрства французскага і савецкага народаў.

У французскім горадзе Бар-

Пазней гарадок ведалі за мяжой і з іншай прычыны. Тут была створана адна з першых у Беларусі арганізацый РСДРП. Яе прадстаўнікі трымалі цесную сувязь з рэдакцыяй газеты «Пролетарый», а ў 1906 годзе арганізацыя РСДРП ужо кіравала рабочым рухам па ўсёй акрузе.

З гісторыяй тут сутыкнешся на кожным кроку. Я спыняюся ля абеліска, пастаўленага ў памяць аб загінуўшых у мінулае вайне. Героі 3-га Беларускага фронту, якія вызвалілі горад, афіцэры і салдаты...

Фашысты знішчылі каля 4 тысяч жыхароў горада, сотні воінаў загінулі пры вызваленні. Але беларусы змагаліся не толькі за свабоду роднай зям-

до актыўна ўдзельнічаў у руху Супраціўлення ўраджэнец Смаргоні Ф. Варанішча, адзін з былых абаронцаў рэспубліканскай Іспаніі. Ён ведаў рускую, польскую, іспанскую, французскую мовы. Па даручэнню гаркома ФКП Варанішча арганізоўваў уцёкі савецкіх ваеннапалонных, якія працавалі на рамонтнай базе падводных лодак. 47 чалавек ён накіраваў у партызанскія атрады.

На дэманстрацыі працоўных горада Бардо ў гонар перамогі над фашызмам Ф. Варанішча ўзначальваў калону савецкіх грамадзян, удзельнікаў Супраціўлення. Сцяг, пад якім прайшоў ён з сябрамі, захоўваецца ў Гродзенскім абласным краязнаўчым музеі.

ПРЭМ'ЕРА НАВІЧКОЎ

Жыхары Пухавічаў пазнаёміліся з новым спектаклем па п'есе Андрэя Макаёнка «Лявоніха на арбіце» ў пастаноўцы Пухавіцкага народнага тэатра. У галоўных ролях заняты Анатоль Далідовіч і Вольга Мазанік. Цікава выканалі свае ролі нядаўна прыйшоўшыя ў тэатр самадзейныя артысты І. Слабадзер, В. Лебедзеў, В. Шункевіч, В. Жук і іншыя. Гледачы цёпла прынялі камедыю. Ажыццявіла пастаноўку рэжысёр Л. Малчанова-Яшына.

У МІНСК, НА КОНКУРС

Абласны агляд-конкурс мастацкай самадзейнасці навучэнцаў сельскагаспадарчых тэхнікумаў закончыўся ў Рэчыцы. Права ўдзельнічаць у рэспубліканскім аглядзе аспрэчвалі самадзейныя калектывы з Гомеля, Рэчыцы, Буда-Кашалёва і Чырвонага Берага.

Журы аднадушна прызнала лепшым калектыў Гомельскага сельгастэхнікума.

БАБРЫ ПАСЯЛІСЯ ў ВЕСЦЫ

Сям'я баброў пасялілася на сажалцы ў цэнтры вёскі Нагор'е Драгічынскага раёна. Іх з'яўленне выклікала цікавасць і дзяцей і дарослых. Але звярні спакойна, не звяртаючы ўвагі на людзей, падгрызаюць вольху, узводзяць хатку.

У абласным упраўленні лясной гаспадаркі паведамілі, што на Брэстчыне праведзены ўлік баброў. Устаноўлена, што цяпер у лясках, на рэках і азёрах жыве да пяцісот гэтых звяроў. Відаць па ўсім, бабры пачынаюць рассяляцца—яны з'явіліся нават там, дзе іх не было дзесяці гадоў. Некалькі сем'яў пасяліліся, напрыклад, у Баранавіцкім раёне. Асабліва шмат бабровых хатак у Пінскім, Лунінецкім, Ганцавіцкім, Івацэвіцкім раёнах. Ствараюцца спрыяльныя ўмовы для размнажэння баброў. У заказніках поўнаасцю забаронена палыванне. Спецыялісты-паліяўніцтвазнаўцы перамясцілі дзесяцікі сем'яў у глухія месцы з ціхімі ручаямі і рэчкамі.

З'яўленне баброў у населеных пунктах — характэрная прыкмета таго, што іх патрывожылі на ранейшых месцах рассялення, дзе вядуцца меліярацыйныя работы: асушаюцца балоты, выпрамяляюцца рэкі. Разам з тым, звярні сталі больш даверлівыя да чалавека, які праяўляе аб іх клопаты.

«Ліра».

Фота І. ЮДАША.